

KDOV-blad

Lente 2008

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Mr. Drs. Paul Houdijk, Rademakersgilde 115, 3994 BR Houten
e-mail: paul.houdijk@hetnet.nl - tel. 030-6380358

Secretaris:

Gemma Coebergh, Joh. Enschede Hof, Korte Begijnstraat 28, 2011 HC Haarlem
e-mail: Secrkdov@cs.com - tel. 023-5516877

Penningmeester:

Ir. Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: b.a.g.hillen@planet.nl - tel. 079-3418575

Geestelijk adviseur:

Drs. Maurice Pirenne, Eikenlaan 1, 5248 BD Rosmalen
e-mail: mapi@hetnet.nl - tel. 073-5213498

Leden:

Ruud Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
e-mail: ruud.huijbregts@planet.nl - tel. 040-2903428 - fax. 0842-232213

Jean-Pierre Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
e-mail: organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475-496456

Mark Heerink, Willemstraat 12, 8601 GH Sneek
e-mail: m.heerink@planet.nl - tel. 0515 430 137

Anja Hendrixx, Brusselsestraat 87 A 02, 6211 PC Maastricht
e-mail: Anja.Hendrixx@online.de - tel. 043-3252472

Ereleden:

Bernard Bartelink, Kees Bornewasser en Louis Toebosch

Hoofdredacteur KDOV-blad:

Drs. R.T.M. Hoogenboom, Streekweg 340, 1616 AS Hoogkarspel
e-mail: ra.hoogenboom@hetnet.nl - tel. 0228-562632

Eindredacteur KDOV-blad:

Ed van Aken, J.D. de Koklaan 43, 2552 DG Den Haag
e-mail: edvanaken@wanadoo.nl - tel. 070-4042828

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijpbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, tenminste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt € 36,- per jaar, 65+ lid € 26,- en reeds lid tevens 65+ in 2004 € 17,-. Postgiro: 10 31 344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.
Technische afwerking mededelingenblad: Krijn van Aken

Druk & verzending: Adrepak, Den Haag
ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Van de redactie	1
Van het bestuur	2
Jaarverslag van de KDOV over 2007 (B. Hillen)	4
Jaarvergadering KDOV 12 januari 2008	6
Rechtspositie R.K. Kerkmusici (B. Hillen)	10
Leden	12
In memoriam/necrologie Evert Heijblok (H. Babeliowsky/H.Funnekotter)	12
Musicopy op de vingers getikt? (T. Klos)	15
Heeft het jongerenkoor in de kerk nog toekomst? (artikel; A. Arens)	16
Peter Eben (artikel; H. Rijkers)	17
Repertorium van Hallelujaverzen (artikel; B. Stolwijk)	18
Berichten	21
Orgelbouwnieuws	31
Recensies	33
Roomse Humor (H. Babeliowsky)	39

Redactioneel

“Hoe professioneler het programma en de presentatie, hoe meer kerkgangers van deelnemer consument worden”, aldus een uitspraak van Wim Houtman in het Nederlands Dagblad. Zou dat nou ook gelden voor zo professioneel mogelijk uitgevoerde, liturgisch verantwoorde kerkmuziek? Dan kunnen we de KDOV wel opheffen! Of niet soms? Graag uw reactie.

Zomaar een berichtje in ons vorig KDOV-blad: het nieuwe model voor een koorreglement was als pdf-bestand te downloaden van www.nsgvhaarlem.nl. Als word-bestand kon men het ook gelijk invullen. Wat een service! Moeten we als KDOV dit niet landelijk aanbieden (via onze eigen website) en bekend maken?

Volgens mij zou het KDOV een goede beurt maken als we alle parochies zouden voorzien van een soortgelijk pdf-bestand voor een goed ‘Beleidsplan Kerkmuziek’ op parochieniveau. En dan natuurlijk alle parochies hierover aanschrijven om onze eigen KDOV te promoten.

Gelukkig is de KKOR-inventarisatie van ons R.K. orgelbezit een goede ontwikkeling; het KDOV-bestuur neemt de resultaten van het Kaski/Unisono-rapport over de kerkmuziek in de R.K. parochies ter harte en als basis voor haar toekomstig beleid.

Er is werk aan de winkel! Op onze Jaarvergadering op 12 januari 2008 heeft onze voorzitter nadrukkelijk gevraagd om medewerking. Wie biedt zich aan?

We wensen u weel veel leesplezier: naast een aantal interessante artikelen en de vaste rubrieken deze keer een tweetal gedichten en een inspirerend gebed. We wachten uw reacties af ...!

Ruud Hoogenboom (hoofdredacteur) en Ed van Aken (eindredacteur)

Van de bestuurstafel

Allereerst danken wij alle leden die mondeling, schriftelijk of langs de elektronische snelweg ons het beste hebben toegewenst voor het nieuwe jaar. Wij hopen in 2008 verder te komen met een aantal zaken, zoals de helaas nog steeds niet gerealiseerde nieuwe salarieringregeling. Verder willen wij u graag als altijd ondersteunen wanneer u vragen of problemen hebt.

Nieuw bestuurslid

Op de in goede sfeer verlopen Algemene Ledenvergadering op 12 januari j.l. is een nieuw bestuurslid benoemd: Anja Hendriks uit Maastricht. Zij is werkzaam als dirigente, organiste en docente en de kerkmuziek heeft haar volle belangstelling. Als bestuurslid wil ze graag haar krachten mede inzetten voor het reilen en zeilen van de KDOV.

Met de benoeming van Anja is het vrouwelijke element in het bestuur ook weer sterker vertegenwoordigd, wat alleen maar toe te juichen valt.

Ons andere vrouwelijke bestuurslid, Gemma Coebergh, is op de goede weg wat betreft haar hartklachten en de daarnaast onlangs geconstateerde diabetes. Dank zij de nodige medicatie en wat aanpassingen in haar levenspatroon hoopt zij spoedig haar taken als secretaris weer volledig op zich te nemen. Zij dankt iedereen hartelijk die haar, op welke wijze ook, steun en sympathie heeft betuigd. (GC)

Contributie 2008

De contributies 2008 zijn dit jaar ongewijzigd. De bedragen blijven:

Gewoon lidmaatschap: 36 euro

Lidmaatschap 65 jaar en ouder:

- reeds lid in 2004 en 65 jaar of ouder in 2004: 17 euro
- reeds lid in 2004, maar 65 jaar na 2004: 26 euro
- nieuw lid 65 jaar of ouder: 26 euro

Hogere bedragen dan de vastgestelde contributiebedragen zijn altijd welkom. Leden die problemen hebben om hun contributie te betalen kunnen zich tot het bestuur wenden.

Binnenkort ontvangt u een acceptgirokaart voor de betaling van de contributie 2008. Leden die ons reeds machtigden kunnen binnenkort de jaarlijkse afboeking tegemoet zien en ontvangen - indien zij dit aanvinkten op de groene kaart - een factuur.

Aansluitend op de grote respons in 2007 blijven wij voorzien in de mogelijkheid (niet verplicht) om uw contributie voortaan via een machtiging te voldoen. Daarom sturen wij ook dit jaar hiervoor een machtigingskaart (groen) en een wijzigingskaart (wit) mee.

Wij hopen dat veel leden alsnog overgaan tot het geven van machtiging voor automatische incasso. Naast het gemak voor uzelf kunt u daarmee voor de

KDOV kostenreductie bewerkstellingen nu de Postbank ons dit jaar expliciet confronteert met hogere kosten voor het betalingsverkeer via gewone overschrijving en acceptgirokaarten. (Ben Hillen, penningmeester)

E-mailadressen

Het KDOV bestuur vraagt u allen - voor zover nog niet gebeurd of inmiddels gewijzigd - om uw e-mailadres aan onze secretaris door te geven. In de toekomst zullen wij vaker per e-mail met u gaan communiceren (o.a. Nieuwsbrief). Bovendien gaat onze website in de loop van dit jaar veranderen en daar hebben we ook uw e-mail adres bij nodig om toegang te kunnen verlenen tot een deel van de website "alleen voor KDOV leden". Wij zullen uw e-mail adres niet gebruiken om dit aan andere instanties door te geven. Indien van toepassing wilt u uw e-mailadres doorgeven aan: Secrkdov@cs.com. Bij voorbaat onze dank. (Ben Hillen)

Salariëring kerkmusici in 2008

De honoreringsbedragen op uurbasis zijn per 1 januari 2008 met 1,5 % verhoogd en afgerond op € 0,05. De bedragen zijn bruto per uur.

Bevoegdheid	Dir & org 2008	(oude tarief) 2007	Dir of org 2008	(oude tarief) 2007
Niveau I	€ 40,35	€ 39,75	€ 26,85	€ 26,45
Niveau II	€ 35,25	€ 34,75	€ 23,50	€ 23,15
Niveau III	€ 30,25	€ 29,80	€ 19,80	€ 19,50
Groep A	€ 25,20	€ 24,85	€ 16,80	€ 16,55
Groep B	€ 16,80	€ 16,55	€ 11,45	€ 11,30

Jaarverslag van de KDOV over 2007

zoals gepresenteerd tijdens de jaarvergadering op 12 januari 2008

De Algemene Ledenvergadering en de viering van het 90-jarig bestaan van onze vereniging vonden plaats op 21 april in Den Bosch. De dag werd begonnen met een feestelijke eucharistieviering in de St. Jan met mgr Fons Kurris als celebrant, de goed zingende Schola Cantorum "Die Sangeren Onser Lieven Vrouwen" die geleid werd door Jeroen Felix en organist Maurice Pirenne die borg stond voor vitaal en artistiek hoogstaand orgelspel. Het was een feestelijke viering met koor- en orgelmuziek van ereleden van onze vereniging: Bernard Bartelink, Albert de Klerk, Kees Bornewasser en Louis Toebosch.

De Algemene Ledenvergadering vond plaats in het klooster de Mariënburg met aansluitend een lunch en na de middag een symposium. Het symposium had als titel "Schoonheid, spiritualiteit en liturgie" met als inleiders mgr dr A. Kurris, prof. dr Anton Vernooij pr. en prof. dr Sible de Blaauw en ter afsluiting gelegenheid tot het stellen van vragen en discussie o.l.v. Siem Groot.

Het algemeen bestuur was in 2007 als volgt samengesteld:

Paul Houdijk	- voorzitter
Gemma Coebergh	- secretaris tevens vice-voorzitter
Ben Hillen	- penningmeester
Maurice Pirenne	- geestelijk adviseur
Ruud Huijbregts	- lid
Jean-Pierre Steijvers	- lid
Mark Heerink	- lid

Het algemeen bestuur kwam het afgelopen verenigingsjaar vier maal bijeen: op 26 januari, 11 mei, 6 juli en 7 december. Na 1 overlijden, 7 opzeggingen en 5 nieuwe aanmeldingen had de vereniging per ultimo 2007 een ledenaantal van 221. Ter vergelijking: in 1999 had de vereniging nog 245 leden. Het percentage werkende leden - afgemeten aan het aantal leden met het normale contributietarief - staat eind 2007 op 66%.

In het afgelopen jaar is ons lid Joop Felix overleden. De volgende jubilea van kerkmusici zijn gevierd: Ad Hoogenboom 50 jaar, Piet Zeegers 40 jaar, Theo en Ruud Hoogenboom beiden 25 jaar.

In oktober heeft ons lid en bestuurslid Maurice Pirenne de Culturele Penning van de stad `s-Hertogenbosch ontvangen vanwege zijn grote verdiensten voor het kerkelijke, maat-schappe-lijke en culturele leven van de stad `s-Hertogenbosch, werkend vanuit de kathedrale basiliek van Sint Jan.

Belangrijk nieuws in het afgelopen jaar was het KASKI onderzoek “Uitvoering en Beleid Kerkmuziek in RK Parochies” in opdracht van Kunstfactor. Het rapport constateert zorgelijke ontwikkelingen. “Door de steeds verdergaande ontkerkelijking en het afnemend aantal kerkgangers daalt het draagvlak voor betaalde krachten. Tevens wordt geconstateerd dat door de vergrijzing het aantal vrijwilligers sterk zal afnemen. Ondervraagde parochies verwachten dat kerkmuziek de komende jaren onder druk zal komen te staan. Een groot deel van de parochies wil het kerkmuziek repertoire aantrekkelijker maken voor jonge mensen, maar tegelijkertijd Veel parochies denken bij het aantrekkelijker maken van kerkmuziek aan het Gregoriaans en Klassiek-Latijns repertoire aangevuld met bijvoorbeeld Wereldmuziek en instrumentale muziek. Een groot deel van de parochies betreft ook al gastkoren en gelegenheidsensembles bij de uitvoeringen.” Het algemeen bestuur zal de bevindingen van dit rapport ter harte nemen en mede als uitgangspunt nemen voor nieuw beleid.

Het bestuur is zeer verheugd met de inventarisatie van het orgelbezit van RK Kerken in Nederland door de KKOR. Gegevens over ruim 2000 orgels in katholieke kerken en kapellen zijn op CD beschikbaar gekomen, per bisdom op parochieniveau.

Het KDOV blad staat onder leiding van hoofdredacteur Ruud Hoogenboom en eindredacteur Ed van Aken en heeft een goed jaar achter de rug met waardevolle artikelen in een uitgave van zoals gebruikelijk vier dikke nummers.

De KDOV heeft ook in het afgelopen jaar geparticipeerd in de Vereniging Nederlands Platform voor Orgelkunst – en Cultuur (VNPO). De VNPO is momenteel bezig met een herbezinning op haar taken en werkt aan een landelijke inventarisatie.

Contacten met de Nederlandse Sint Gregorius Vereniging zijn zoals in andere jaren aan de orde geweest, waarbij uitwisseling van informatie belangrijk blijft.

Ter uitvoering van de motie - aangenomen in de Algemene Ledenvergadering van 21 mei - heeft het bestuur een brief aan de Nederlandse Bisschoppenconferentie geschreven om de grote zorgen over de ontstane impasse kenbaar te maken. Dit heeft geleid tot nieuwe ontwikkelingen. Op 30 oktober heeft in Breda een belangrijk gesprek plaatsgevonden. De KDOV nam deel aan dit gesprek op uitnodiging van Mgr. J.H.J. van den Hende met de Commissie Kerkmusicus (CKM). Mgr. Hurkmans, ons aanspreekpunt als Referent voor de Liturgie en Kerkmuziek, was wegens ziekte niet in staat om de gestelde vragen naar aanleiding van de afwijzing te beantwoorden. De Bisschoppenconferentie heeft Mgr. Van den Hende gevraagd om met ons en de andere deelnemers van de CKM te spreken over de grote zorgen die wij in

onze brief hadden geuit. De bisschop heeft in dit gesprek met veel aandacht naar ons geluisterd en vragen gesteld om zich een goed beeld te vormen van de situatie en de noodzaak en urgentie om zo snel mogelijk alsnog de rechtspositie en salarisregeling te realiseren. Mgr. Van den Hende gaat hiermee terug naar de Bisschoppenconferentie en heeft toegezegd in de eerste helft van januari 2008 een reactie te geven.

Evenals vele voorgaande jaren toont het perspectief voor kerkmusici een nogal wisselend beeld. De invloeden van ontkerkelijking, vergrijzing, regiovorming zijn niet gering. Misschien bieden ze ook kansen. We hopen op goed nieuws uit de Bisschoppenconferentie. Voor wat betreft het geestelijke aspect blijven we de lof Gods zingen en spelen. Voor wat betreft het materiële aspect leven we in het perspectief van de hoop, om met Paus Benedictus XVI te spreken. (Aerdenhout, 12 januari 2008, Ben Hillen)

Jaarvergadering KDOV 12 januari 2008

Op zaterdag 12 januari 2008 vond de jaarvergadering plaats in de H.H. Antonius-Pauluskerk te Aerdenhout.

Er was een gearmeerde vergadering (de toekomstperspectieven lijken wat gunstiger!), een goed verzorgde lunch (met dank aan Ton Klos) en een prachtig concert in de parochiekerk met aansluitend een borrel. Helaas lieten de meesten van de 221 leden verstek gaan. Volgende keer beter ...?

Tijdens de Jaarvergadering is ons lid Anja Hendriks bij acclamatie gekozen als bestuurslid. Daarmee is zij de tweede vrouw in ons bestuur en tevens een verjonging. Ook zal onder verantwoordelijkheid van ons bestuur een apart, extra KDOV-blad verschijnen met de lezingen van het symposium eind 2007 rond ons lid Gerard Sars! Daarnaast zal onze website www.kdov.nl worden verbeterd.

De Jaarvergadering werd geopend door onze voorzitter, die eerst pastoor Dick Duijves van Aerdenhout het woord gaf. Deze opende met een tweetal gedichten en een gebed, welke we u niet willen onthouden:

Een choraal

Volgens zijn tijdgenoten was Johann Sebastian Bach een virtuoos organist hij speelde met een onnavolgbare 'Leichtigheid'

lichthandigheid zou je het kunnen noemen, maar dan zo licht dat het was alsof het geen handen waren die speelden

ik vermoed dat ik wel weet hoe het klonk
alsof ik hoor hoe hij het zelf is die daar boven
in deze kerk in die kleine machinekamer
muziek zit te maken

je hoort het mechaniek, het gekreun
van scharnieren, het geklepper van toetsen
het gekraak van de vloer, het zuchten van de wind
hoe er van lucht muziek wordt gemaakt

en er een choraal langzaam door de ruimte zweeft
als een onzichtbare gewichtloze vogel
lichtig lechtig

Rutger Kopland (2004)

[muziek]

Muziek is alles wat geen naam meer heeft
En wordt uit nacht en duizeling geboren;
In klanken schijnt de onlesbaarheid bezworen
Der diepste dorst en 't sterven overleefd.

Muziek is ademen dat nooit begeeft,
Maar de eigen hartslag is niet meer te horen.,
Als zuchten opgaan in vervoerde koren
En in den sterrenzang de ruimte beeft.

Ik ben door lanen van muziek gegaan
En heb op stromen van geluid gevaren;
Het blind geluk, door woorden niet te ervaren,
Heb ik in 't ruisen van een stem verstaan.
Muziek omvangt den mens met lichtende armen,
Muziek is een onmetelijk erbarmen.

H.W.J.M.Keuls (* 1883 te Obdam
+ 1968 te Heemstede)

Gebed

In ons lied en orgelspel
wilt U wonen, God,
en op de lofzangen van Uw volk
troont U.

Daarom danken wij U
voor het lied in onze mond,
voor de adem,
waarmee U ons doet zingen,
voor de inspiratie in de toonkunst,
voor de organist, de dirigent
door wie uw kerk verleid wordt stem te geven
in goede en kwade dagen.

Laat onder ons het lied nooit verstommen,
begeleid door een vox humana,
als het moet met tremulant,
gedempt of in uitbundig pleno,
soms met tegendraadse sexquialter
of in hooggestemde ripieno;
maar laat onze vreugde en ons verdriet
mogen klinken
ook al valt in en om ons
de wereld stil.

Ons vertrouwen in U
zullen wij ons te binnen zingen en spelen.
Houd de muzikale inspiratie in ons levend
om elkaar te dragen met dát lied.

Wij bidden U
voor wie in woord en op toon,
met stem en orgel
of welk instrument ook
Uw Naam hoog houden:
zangers en muzikanten, dirigenten,
organisten, componisten en dichters.
Dat zij het ambt van de lofzang
vervullen met al hun adem
op de vleugels van Uw Geest
en steeds parochies en gemeenten
tot zingen weten aan te zetten.

Mogen jonge mensen
het niet verleren
om te zingen en te spelen.
Dat zij hoorbaar,
met eigen geluid
zich willen voegen
in het koor van allen
die niet zwegen.

(met dank aan Sytze de Vries)

(Volgt een minuut stilte om collega's te gedenken; onder wie Evert Heyblok, van wie juist het overlijdensbericht doorkwam.)

Programma van het concert

Tijdens het concert was er een inleiding over de kerk door Paul van Soest.

De Antonius-Pauluskerk is een prachtige, bescheiden kerk met een mooi een-manuaals mechanisch Elbertse-orgel (ca.30 jaar oud), dat in de tweede helft van de jaren '80 is overgeplaatst uit de opgeheven Pauluskerk. Daarvoor stond er een pneumatisch orgel (1932-1979), gevolgd door een 'zelfgebouwd' orgel vanaf 1984, al snel vervangen door het huidige instrument.

De huidige kerk van Jos Cuypers (en zoon Pierre) was eigenlijk een noodkerk (wel ingezegend, maar nooit ingewijd) uit 1922. Het bevat twee beelden van Mari Andriessen (Hildegardis, 1924 en Maria, 1925). In 1947 kwamen de glas-in-loodramen, gevolgd door schilderijen van het vele houtwerk eind jaren '40/begin jaren '50 door Niels Lelieveld.

Ton Klos verzorgde een toelichting op het programma en de medewerkers. Afgezien van een 'prelude liturgique' van onze voorzitter Paul Houdijk, stond het concert in het teken van de Stichting Andriessen-De Klerk:

Preghiera en Tussenspel nr. 2 uit de "Cycli rond de 14 stonden" (Hendrik Andriessen) door Nico Waasdorp, Variaties over een Kempisch kerstlied (Albert de Klerk; opgedragen aan Flor Peeters), "Laudes organi" (Albert de Klerk) met inleidend gezang door het parochiekoor van de Antonius-Pauluskerk, gevolgd door vier variaties door Ton Klos. Verder nog Maria, schone Vrouwe (Hendrik Andriessen), Une jeune pucelle (Frans kerstlied in een bewerking van Albert de Klerk), Allegro molto moderato uit de sonate voor viool en piano (H. Andriessen), Serenade voor viool en piano (Hendrik Andriessen) en Pastorale voor fluit, viool en piano (H. Andriessen).

Medewerkenden hieraan waren Eugénie van der Grinten (fluit), Maarten Veeze (viool), Femmeke Klos (zang) en Ton Klos (piano).

Verslag: Ruud Hoogenboom

Een samenvatting van onze penningmeester Ben Hillen over de vorderingen op rechtspositiegebied, zoals gegeven tijdens de Algemene Ledevergadering op 12 januari 2008 in Aerdenhout.

Rechtspositie R.K. kerkmusici: Hoe is het verder gegaan na 21 april 2007?

Het bestuur heeft de motie Groot uitgevoerd door een brief te schrijven aan de Nederlandse Bisschoppen Conferentie.

In het najaar kregen we een reactie waarin we als Commissie Kerkmusicus (CKM) uitgenodigd werden voor een gesprek met mgr. Van den Hende op 30 oktober 2007 in Breda.

Een samenvatting van het gesprek:

Naar aanleiding van de brief van de KDOV van 17 juni j.l. is door de Bisschoppenconferentie aan mgr Van den Hende gevraagd het gesprek met de Commissie Kerkmusicus te voeren dat in juni 2006 door mgr Hurkmans in het vooruitzicht was gesteld, maar nog niet heeft plaatsgevonden. Mgr van den Hende heeft de toegezonden stukken bestudeerd en zal daarover graag in gesprek gaan, maar directe conclusies zal hij er nog niet uit kunnen trekken. Eerst zal hij nader moeten overleggen met de overige betrokkenen van de beleidssector liturgie en met name de sectoreconoom.

Mgr. Van den Hende weet van de BBK waarvan hij toen lid was dat niet zozeer principiële bezwaren, als wel praktische bezwaren zijn geuit zoals de financiële gevolgen en de vraag wat voor onderscheid er is te maken tussen vrijwilligers en professionals. Hij constateert dat het besluit van de Bisschoppenconferentie zoals het er nu ligt, inhoudt dat de Beleidsnota niet wordt overgenomen en dat het bestaande Rechtspositiereglement gehandhaafd wordt met indexering.

Er is met mgr Van den Hende geproken over misstanden. Hem is uitgelegd hoe de wildgroei ontstaat doordat zogenaamde kerkmusici niet in loondienst worden genomen, maar op freelancebasis. Daardoor wordt de machtiging van het Bisdom en een diplomatoetsing omzeild. Het kan voorkomen dat een amateur jongerenkoördinant als KM1 wordt betaald, want hier doet de markt zijn werk wel... Verder wordt bij een vacature vaak niet eerst naar een bevoegde kerkmusicus gezocht.

Aan de hand van vragen hebben we mgr Van den Hende een kijkje in de kerkmuzikale keuken gegeven. Ik som hier een aantal onderwerpen op die we onder zijn aandacht gebracht hebben:

- Het ontbreekt nogal eens aan goed werkgeverschap bij parochiebesturen
- Er is onderscheid is nodig tussen enerzijds bevoegde KM1, 2 en 3 en anderzijds de vele onbevoegden
- De RP regeling gaat niet over de amateurs de huidige categoriën A en B
- Er is gesproken over de muzikale ethiek van de KM
- Het belang van Bevoegdheidsverklaringen

- De Conservatoria verlangen een reëel beroepsperspectief, anders niet langer opleidingen op KM gebied
- Onderschatting van de kennis van KMi
- Het belang van regionale Kerkmusici
- De rol van de KM in de opbouw van de gemeenschap
- De praktijkervaringen met een regionale kerkmusicus
- Het verdwijnen van de opleidingen Orgel en KM
- De tekorten aan KMi
- De mogelijk rol van KMi bij samenvoeging van parochies.

Er is een toelichting gegeven op de nieuwe elementen in de RP regeling: anciënniteit, vaststellen muzikaal functieniveau per parochie.

Mgr van den Hende zegt toe dat hij zo gauw mogelijk een afspraak zal maken met de betrokkenen van de Beleidssector Liturgie over hetgeen hij in deze bespreking heeft vernomen. Ondermeer de als meest urgent naar voren gebrachte kwestie van de anciënniteit in de salariering zal hij voorleggen aan de econoom van de beleidssector. Hij streeft ernaar dat de Commissie in de eerste helft van januari 2008 een reactie tegemoet zal kunnen zien.

Voor de definitieve afhandeling van het voorstel van de Commissie Kerkmusicus acht de Commissie een goede communicatie van groot belang. Haar eigen aanspreekpunt met de NRL, mgr. Th. Willemsen is door ziekte weggevallen. Zij stelt daarom voor een kleine commissie samen te stellen, aan te wijzen door resp. de Bisschoppenconferentie/NRL, het Economencollege, de ISOK, de NSGV, de KNTV en de KDOV. (Einde samenvatting)

Het was een goed gesprek waarin door mgr Van de Hende naar ons geluisterd is en wij de zaken goed hebben kunnen uiteenzetten. We zijn in overleg op het hoogste niveau en moeten de resultaten nog even afwachten. (Ben Hillen, 12 jan.'08)

Leden

Verhuisd:

W. Hageman, Brusselsestraat 38, 6211 PG Maastricht.

Ad Krijger, Hoogkamp 65, 7152 GL Eibergen.

Harrie Muskens, Lange Broekstraat 2, 4944 XJ Raamsdonk.

J.Wiché, Voerenweg 6, 6247 EK Gronsveld, 043-4083448.

A.B.ten Vregelaar, Sportlaan 1, 7491 DC Delden.

Jos Beijer, De Boerstraat 33, 2685 RH Poeldijk, 0174 - 240 391, 06-22395567, post@josbeijer.nl; www.josbeijer.nl

A.K. Simons-Combecher heet nu: A.K. Combecher en is verhuisd naar: Dijkmanzoet 8, 4007 XH Tiel.

Overleden:

Op woensdag 9 januari is ons trouwe lid Evert Heijblok overleden. Hij was geboren op 7 mei 1934 en is 73 jaar geworden. Zijn begrafenis was op 14 januari vanuit zijn Maria Magdalenakerk in Goes, al waar hij zo'n 50 jaar dirigent was van de Zeeuwse Koorschool. Zijn opvolger Evert Wachter dirigeerde hierbij. Op zijn overlijdensannonce stond handgeschreven het volgende:

"Als u dit leest ben ik er niet meer. Vol dankbaarheid kon ik terugzien op een mooi leven. Mijn grootste dank gaat uit naar Toos, die mij alle ruimte gaf om mijn eigen weg te volgen binnen mijn wereld van koorzang en liturgie. Naar mijn zonen, Ad en Harry, die mijn leven rijker maakten en mijn schoondochter Jeanne en de kleine kinderen, Thijs en Jannah. Dank aan 50 jaar Zeeuwse Koorschool, dank aan al die generaties zangertjes en medewerkers. Dank voor een leven vol muziek. Moge mijn levenswerk voortgang vinden. Evert Heijblok".

In Memoriam Evert Heijblok

Het was in het jaar 1954, een jaar na de grote watersnood, dat Evert Heijblok vanuit het droge noorden, zijn geboorteplaats Den Helder, neerdaalde in het nog sompige Zeeland en zich begaf naar de Maria Magdalenakerk in Goes met de opdracht om daar een jongenskoor op te richten.

Een der inwoners echter wilde hem voor deze missie waarschuwen en zei "Ik geef u een tientje als u het hier langer dan een paar weken volhoudt".

Menigeen zou zich nog even achter de oren krabben, zo niet Evert Heijblok. Bij het twintig jarig bestaan in 1974 van de inmiddels beroemde Zeeuwse Koorschool eiste hij het tientje alsnog op, hij zou het niet alleen twintig jaar, maar vijftig jaar volhouden op dezelfde plek.

Hij was niet alleen de stichter van de Zeeuwse Koorschool, maar vijftig jaar lang de immer actieve en inspirerende directeur. Door zijn grote werklust en met zijn enorme inzet heeft hij de Zeeuwse Koorschool tot een eerbiedwaardig instituut gemaakt.

De organisatie van een jongenskoor vereist veel rompslomp, tijd en vooral tact.

Bovendien ontpopte Evert zich ook als maatschappelijk werker en onderwijzer in de opvang en begeleiding; er werd naschools huiswerk gemaakt in een rustige sfeer onder het alziend oog van oom Eef, ter ontlasting van de koorschoolmoeders, die door alle jongens met "tante" werden aangesproken. Het rustig maken van huiswerk was natuurlijk ook een trekpleister voor de repetities van het koor.

Het leiden van kinderkoren is een vak apart, want het doet een appèl op de pedagogische, de liturgische en zangtechnische kwaliteiten van de kinderkoorleider.

De constante repetities met steeds nieuwe, aanvullende jongensstemmen, de wekelijkse hoogmissen, de vele loven van vroeger en, niet te vergeten, de "rouwtjes en trouwtjes" deden veel meer een beroep op het élan en idealisme van Evert Heijblok dan het karige salaris, dat een R.K. kerkmusicus vooral vroeger verdiende.

Ik herinner me nog een klacht van bisschop Bluysen van den Bosch in een groot landelijk dagblad : "De kerkmuziek is de sluitpost van de kerkelijke financiën".

Eigenlijk waren kosters (!) en kerkmusici vooral vroeger de loonslaven van de kerk en de diverse kerkbesturen mochten blij zijn dat de koorleiders geen rooie rakkers waren, want dan zouden de slogans teksten als deze bevatten : " Als de koorleider het wil, dan blijven alle missen stil " .

Daarom zal Evert in kortere tijd meer verdiend hebben als muziekdocent aan het Sint Willibrordcollege in Goes van 1955 tot 1985.

Hij legde ook de basis voor het Scheldeloodsenkoor en het Zeeuws Mannenkoor.

Uit alles blijkt, dat hij een soort missionaris is geweest, die de kerkmuziek en de muziek in het algemeen definitief in Goes en Zeeland gepland heeft, tot in Hoedekenskerke en Baarland.

Tijdens de opening van het Zeeuwse VOC-festival op 16 juli 1987 gaf zijn jongenskoor acte de présence.

Bij gelegenheid van het 50 jarig jubileum van de Zeeuwse koorschool zong het koor op 23 november 2003 vanuit de Maria Magdalena kerk in Goes voor de KRO radio uiteraard o.l.v. Evert Heijblok de "Missa Princeps pacis" van William Lloyd Webber, met Marcel van Westen aan het orgel.

In 2004 ontving Eef uit handen van bisschop M. Muskens van Breda de kerkelijke onderscheiding Commandeur in de Orde van de Heilige Paus Sylvester.

Mogen de woorden van Augustinus : "Qui bene cantat, bis orat, Wie goed zingt, bidt dubbel" hem het veelvoud geven, wat hij verdiend heeft.

Moge hij rusten in vrede. Hij stierf op 9 januari 2008, in de leeftijd van 73 jaar. Meer dan mijn woorden spreken die van enkele oud-leerlingen :

"Ik weet nog dat ik langs de kerk in Goes liep en dat mijn moeder me opeens kwijt was.....ik was naar binnen gelopen.....op de mooie muziek af....die dag is mij altijd bijgebleven als heel goed.

Ik wou erbij horen en kwam erbij. De mooiste jeugdherinneringen zijn daar ontstaan Londen, touren door Duitsland, België, Four Freedom Awards, Vespers, Nine Lessons and Carols.....teveel om op te noemen.

Bedankt !! " (Justin).

Eef, vroeger in Den Helder speelde je als jongetje al op het orgel in de kerk.

Later speelden wij samen in een bandje. Vele jaren later ontmoetten wij elkaar weer in Goes en leerden onze zonen veel van muziek van jou.

Bedankt voor alles. Jij was muziek en bleef altijd muziek. Dag Eef". (Hans Babeliowsky)

Necrologie Evert Heyblok.

Als studie en klasgenoot van Eef (zoals wij hem aanspraken).

Van nature een optimist, die ook zijn ups en downs had.

Toen hij aan de kerkmuziekstudie begon, had hij al de nodige "bagage" bij zich. Verving dikwijls in missen, loven en congregaties, in de Kop van Noord-Holland. Hierdoor had hij al een streepje voor. Alleen moest natuurlijk het een en ander door de docenten worden bijgeschaafd. En zie daar het resultaat:

50jaar dienstbaarheid aan onze R.K. Kerk en kerkmuziek. En hoe!! Eef was ook een diep gelovig mens, hetgeen o.a. tot uiting kwam in zijn zorg voor de eredienst, als koster. Met grote eerbied zorgde hij voor de aankleding van de kapel, de paramenten en het vaatwerk. Ik ging wel eens met hem mee om bloemen te halen in wijk C. Bij het sluiten van de markt kon hij deze voor een zacht prijsje kopen. dat was dan zaterdagavond rond de klok van 8 uur. Bij toerbeurt gaven wij ,Eef en ik, aan een groep jonge mensen in Nijkerk een cursus Gregoriaans –notenschrift en zang. Dat was op zondagmiddag. Het was goed om wat praktijk op te doen, zoals velen van ons ook deden in de kathedraal, in loven. Als dank stopte Herman Strategier ons' rokers' dan een pakje sigaretten toe! In de loop van ruim 50 jaar hebben Eef en ik contacten gehad en wel op een plezierige en waardevolle wijze. In grote dankbaarheid denk ik aan hem terug. Deze bijdrage is uiteraard onvolledig. (Herman Funnekotter)

Musicopy op de vingers getikt?

Verschillende media berichtten dat Musicopy door de minister Hirsch Ballin op de vingers is getikt, omdat de organisatie de indruk gewekt zou hebben koren te controleren op het bezit van illegale muziekkopieën. Het is niet zo dat MC pretendeert de koren en of orkest te controleren, daartoe is het niet bevoegd en wil dat ook niet. Wel mag men bij openbare uitvoeringen zien of er met illegale papieren gewerkt wordt en is men gerechtigd de gezelschappen aan te spreken op iets wat niet mag. Als het er dan op aan komt is het uiteindelijk de rechter die dan een uitspraak doet in deze.

Wel weet ik dat wat betreft de kerkmuziek een zelfde regeling geldt. Musicopy is in overleg met het Economen-college, althans een deputatie daar van, om tot een goede regeling te komen met de katholieke kerkmuziek, die uiteindelijk wel goed moet werken.

Eerder heb ik ons blad laten weten dat er reeds lang een regeling bestaat, ten aanzien van het kopiëren maar op een of andere manier werkt dat niet goed. Deze regeling bestaat al sinds 1960.

Als ik nog even mag. In het boek "Buma/Stemra sinds 1913" van Cor Witbraad, een boek dat recent verschenen is, staan interessante zaken vermeld over de relatie van de BUMA en de katholieke kerk. Zaken die haast niet te geloven zijn. Bij voorbeeld: in 1932 blijkt er een schrijven uit Rome te zijn geweest – Acta apostolica sedis xxix – waarin gezegd wordt dat de bisschoppen er op moeten toezien dat in hun diocesen geen gebruik gemaakt werd van die kerkmuziek waarvan de auteurs niet gratis toestemming gaven. De toenmalige KDOV, die toen denk ik R.K. Organisten en –Directeurenvereniging heette, ging er zondermeer mee akkoord en ook de Ned. St. Gregoriusvereniging bij monde van Prof. Smijers legde zich er bij neer.

Op 18 januari 1960 liet de NSGV weten dat het bisschoppelijke college bereid was tot een financiële overeenkomst te komen met de BUMA voor een bedrag van f 15.000 per jaar, aldus Cor Witbraad. (Ton Klos)

Heeft het jongerenkoor in de kerk nog toekomst?

Eind jaren zestig van de vorige eeuw ontstonden de jongerenkoren als een beweging binnen de parochie. Dat leverde gemengde reacties op. Nu, veertig jaar later, staan de jongerenkoren onder grote druk. Hoe kan het ook anders: waar de meeste parochies inklinken, het kerkbezoek vergrijsst en het aantal vormelingen afneemt, verdampst ook de toevoer van jongeren naar de koren. Over het functioneren van jongerenkoren in de kerk is heel wat gezegd en geschreven. Je kunt gerust stellen dat hierin kritiek een prominente rol heeft. Ik zal een aantal van de algemene kritische kanttekeningen noemen:

- De muziek is kwalitatief ondermaats en hoort niet in de kerk thuis.
- De jongerenkoren willen geen samenzangliederen zingen; hun muziek is niet voor 'iedereen'. Ze treden op en ondersteunen niet de liturgie.
- Jongerenkoren zijn niet betrokken of nauwelijks gelovig, zij zingen gewoon wat ze leuk vinden en het liefst Engelstalig.
- Jongerenkoren trekken geen jongeren naar de kerk want in vieringen zie je geen jongeren in de kerkbanken.

Tegenover deze kritiek staat de positie van de jongeren in de koren zelf. Na veertig jaar heeft lid zijn van een jongerenkoor onder jongeren een status die lager staat dan lid zijn van om het even welke sportclub of andere vrijetijdsbesteding. Als lid van een jongerenkoor moet je je doorgaans verdedigen voor je muzikale voorkeur tegenover de kerkgangers, pastores en kerkmusici enerzijds en voor het zingen in de kerk tegenover je vrienden en klasgenoten anderzijds. De samenleving is individueel ingericht: je kunt vrijwel overal en altijd muziek luisteren en videoclips bekijken die duizendmaal gelijker klinken dan de zang van een jongerenkoor. Het jongerenkoor is zeker geen opstap naar een carrière als idol want er staat zelden een professionele musicus voor het koor.

De vraag is misschien juist wel hoe het mogelijk is dat jongerenkoren nog bestaan? Er moet wel iets bijzonders aan de hand zijn, zeker wanneer je bedenkt dat de koren méér jongeren trekken dan in de kerkbanken zitten. Deze jongeren zingen met plezier in de viering, en dat is een gave. Zij zijn vertrouwd met liturgie en geloof.

Een jongerenkoor is een graadmeter voor de vitaliteit en harmonie van een parochie. Waar veel tieners en jongeren actief en enthousiast zijn en op regelmatige basis zingen in de liturgie is ruimte voor groei, inspiratie en ontwikkeling. Binnen de parochie is een goede communicatie en samenwerking, en zijn er goede vrijwilligers, want daarin gedijt een dergelijk jongerenkoor. Wanneer jongeren lang lid zijn en goede ervaringen hebben binnen hun parochie zie je dat de kans groot is dat zij betrokken blijven en op latere leeftijd vrijwilliger binnen de parochie worden.

Als wij willen dat het jongerenkoor ook in de toekomst nog een rol heeft dan

dient er nu iets te gebeuren. Het aantal jongerenkoren wordt kleiner. Er zijn nog steeds parochies waar de koren actief zijn, enthousiast zijn en goed samenwerken. Dit zijn kostbare kiemen voor de toekomst. Wát zijn de kansen en de bedreigingen? Is er een rol voor jongerenkoren weggelegd in de kerkgemeenschap van de toekomst? Wat is daar voor nodig?

Om een antwoord te geven op de vragen organiseert Code Music een symposium. Dit wordt de start van een jaar van onderzoek en missie. Op dit symposium zullen we de bedreigingen in kaart brengen en een toekomststrategie formuleren voor koor en kerk.

Iedereen met hart voor jongeren in de kerk is van harte uitgenodigd om méé te denken. Met name de actieve koren, die nu nog vitaal zijn, willen we voor deze dag uitnodigen om mee te denken en te bouwen.

Het symposium wordt op 20 april gehouden in Culemborg. Voor méér informatie en aanmelding: www.code-music.nl / info@code-music.nl

Albert Arens

Peter Eben (1929-2007)

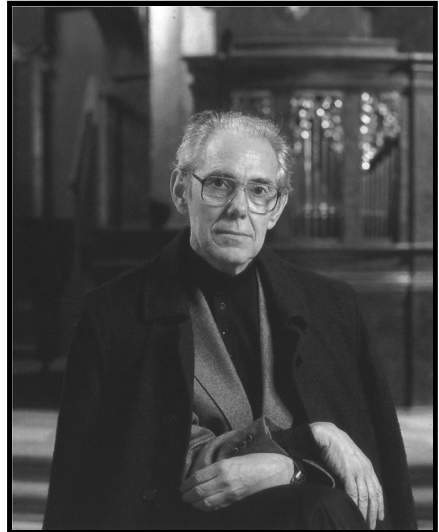
Naar zijn zoon Marek bekend gemaakt heeft, is in Praag op 24 oktober Peter Eben (78) na een slepende ziekte thuis overleden. Eben geldt als een van de belangrijkste componisten van het naoorlogse Tsjechoslowakije. Hij was een gelovig katholiek van joodse afkomst, en een overlever van het concentratiekamp Buchenwald. De Ebens beschouwden zichzelf als de laatste Duitstalige joden in Praag, van wie Kafka de beroemdste is. Zelf heb ik Peter Eben leren kennen op doorreis naar Moskou in de bewogen zomer van 1989. Het contact was tot stand gekomen via zijn zoon David, die nu een bekend onderzoeker en uitvoerder van het gregoriaans is (hij is in "Staccato" deze week aanwezig met een cd met Boheems gregoriaans). Peter Eben ontving me hartelijk thuis. We lunchten samen in het restaurant van de 'club van journalisten', een communistische instelling die nu niet meer zal bestaan. Eben was een typische Oost-Europese intellectueel, breed georiënteerd en brandend van belangstelling voor alles wat zich cultureel in het Westen afspeelde. Natuurlijk wilde hij ook graag dat zijn muziek daar werd uitgevoerd. Ik kreeg van hem een exemplaar mee van zijn 'Missa Adventus et Quadragesimae' voor eenstemmig mannenkoor en orgel. Hij vertelde mij hoe hij deze mis in 1952 geschreven had als jongeman, diep onder de indruk van de stalinistische onderdrukking in zijn land, die bovendien een nadrukkelijk antisemitische wending had genomen met het showproces tegen Rudolf Slánský, de joodse partijleider. Hoewel katholiek, bleven voor Peter Eben zijn joodse wortels altijd belangrijk, zoals ook uit zijn werk blijkt. Eben nodigde mij uit voor een orgelconcert later die week in de Sint-Clemenskerk, waar een bekende Duitse organist werk van hem zou uitvoeren.

Na afloop gebeurde er iets grappigs. Eben schonk mij enkele uitgaven van zijn orgelwerk, die hij voorzien had van een opdracht. Hetzelfde had hij voor de organist gedaan. Kennelijk was daarbij enige verwarring opgetreden.

Hoewel nauwelijks in staat de eerste maten van 'Fur Elise' zonder ongelukken te spelen, ben ik nu nu in het bezit van een hels moeilijke orgelpartituur, waarin de belangrijkste componist van Tsjechië "Herrn Henk Rijkers" bedankt "voor de vlekkeloze uitvoering" van zijn werk.

Ik hield enige tijd contact met Eben in verband met eerste Nederlandse uitvoering van zijn 'Missa Adventus' door het Utrechts Studenten Gregoriaans Koor. In het najaar van 1989 stuurde hij mij een ansicht. Hij schrijft daarop extatisch over de politieke ontwikkelingen (die we nu de Fluwelen Revolutie noemen) en meldde mij net begonnen te zijn met een "Praags Te Deum" om God te danken voor de ontworsteling aan het communistische juk.

Ik koester dat kaartje als een persoonlijke herinnering van – achteraf – historische betekenis. Terwijl ik dit stukje schrijf, speelt de cd (Supraphon 111438-2231) van de 'Missa Adventus' (direct voorafgegaan door dat 'Prager Te Deum' en met Eben zelf aan het orgel), die ik ter aandenken heb opgezet en hoor uit het Credo het opeens zeer nadrukkelijke 'Et vitam venturi saeculi. Amen'. Het is een moment van triomfantelijke ontspanning in de meestal benarde stemming. De angstige jongeman van toen heeft dat gelukkige eindpunt nu bereikt. Hij ruste in vrede. (Henk Rijkers; met toestemming overgenomen uit Katholiek Nieuwsblad, 16 nov.'07)

Repertorium van Hallelujaverzen

In een toenemend aantal parochies wordt tijdens de eucharistieviering op zonden feestdagen vóór het evangelie de feestelijke acclamatie 'Halleluja' gezongen met het vers dat in het lectionarium staat aangegeven. Ieder gaat daarbij rechtop staan, zoals we altijd doen wanneer we iemand begroeten om ons respect uit te drukken. Hij die in de viering onze Gastheer is, Jezus Christus, spreekt in het evangelie tot ons. Alle reden om Hem met een blijde roep te verwelkomen.

Door deze melodie steeds te herhalen kun je er zeker van zijn dat allen mee kunnen zingen, maar het enthousiasme gaat dan op den duur zeker verflauwen. Er zijn inmiddels zeer veel melodieuze geschreven voor het hallelujarefrein, dus afwisseling is zeker mogelijk! Blader maar eens in Gezangen voor Liturgie, Laus Deo of in het Overzicht van de Gezangen bij 'De zondag vieren'.

Wie een compleet overzicht wil hebben van alle gecomponeerde Hallelujaverzen in de Nederlandse taal die beschikbaar zijn voor de zon- en feestdagen in het A-, B- en C-jaar kan de recent verschenen uitgave 'Hallelujaverzen. Zon- en feestdagen' raadplegen. U zult verbaasd staan van de grote hoeveelheid composities die ter beschikking staan. Zo tel ik bijvoorbeeld voor Pinksterzondag al vijf composities (en dan zijn de toonzettingen uit het Nederlandse Graduale van Jan Böhmer – nog niet eens apart vermeld!).

Tóch kwam de Werkgroep Liturgische Muziek van de NSGV, die dit overzicht samenstelde, tot de constatering dat er voor acht zon- en feestdagen nog behoefte was aan een toonzetting van de in het Lectionarium aangegeven tekst. De componist Jos Beijer heeft nu in deze leemte voorzien door een nieuwe melodie voor het refrein te schrijven (waarbij hij ons nadrukkelijk 'Al-le-lu-i-a" laat zingen!) en daarbij voor de acht verzen een melodische formule te ontwerpen (zoals in het gregoriaans gebruikelijk is) die op iedere tekst kan worden toegepast.

Een cantor die zich verdiept in deze formuletechniek zou op dezelfde wijze andere teksten kunnen zingen.

Al-le - lu - - lu - i - a, al - - - - - le-lu - - i - a!

31dhJA: Gij hebt één Va-der, de he-mel-se;

Gij hebt één le - raar, de Chris - tus.

Voorafgaande aan het overzicht en de compositie treft u in deze uitgave nog drie lezenswaardige artikelen aan van prof. dr. Anton Vernooij, drs. Augustinus Hollaardt en fr. Nico Wesselingh osb.

Waar de zinvolle liturgische plechtigheid van de blijde begroeting van het evangelie nog niet is ingevoerd zou hier bijvoorbeeld vanaf Pasen 2008 een

begin mee kunnen worden gemaakt. Melodieën zijn er meer dan genoeg!

Bert Stolwijk

informatie over de uitgave

Hallelujaverzen. Zon- en feestdagen. Overzicht van composities gecompleteerd met een aantal nieuwe toonzettingen. Samenstelling: Werkgroep Liturgische Muziek van de NSGV.

Composities: Jos Beijer. Uitgave: Kunstfactor / Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging, mei 2007. Besteladres: Kunstfactor Muziek, tel. 030-2335600, info@kunstfactor.nl

(met toestemming overgenomen uit: 'Doorgeven', jrg.21, 5/2007)

Berichten

Orgelcultuur winnaar canon klassieke muziek

In ons vorig KDOV-blad (winter 2007) schreef ik reeds over de Ontwerpcanon Klassieke Muziek (blz.20). De luisteraars van Radio 4 hebben de orgelcultuur bovenaan gezet (26,6%), zo werd op 16 november bekendgemaakt in het NPS-programma 'Viertakt'. Een goede tweede werd de koorcultuur (14,7%). Daarmee hopen we toch weer meer orgel- en koormuziek op Radio 4 te mogen verwachten! (RH; De Orgelvriend/De Orgelkrant, jan.'08)

Studiedag kinderkoördirigenten Den Bosch en Breda.

Op zaterdag 23 februari 2008 zal in Tilburg een studiedag plaatsvinden (als vervolg op de studiedag in september) voor kinderkoördirigenten en begeleiders. Deze dag wordt georganiseerd door de NSGV van de bisdommen Breda en Den Bosch. (nieuwsbrief DSGV Den Bosch, nov.'07)

Zangmanifestatie ter afsluiting van kinderkoorproject

In de afgelopen drie jaar zijn vijftien kinder-, tiener- en familiekoren uit de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht betrokken geweest bij Da Capo, een project van de NSGV ter stimulering van de kinderkoorzang. Voor enkele parochies en kerkelijke gemeenten was dit project zelfs de aanleiding om een nieuw koor te starten! Da Capo heeft dirigenten en besturen willen helpen in hun streven naar kwaliteit. De deelnemende koren kwamen uit Alkmaar, Baarn, Castricum, De Meern, Egmond aan Zee, Haarlem, Heiloo, Hoogmade, Leimuiden, Roelofarendsveen, Rijpwetering, Utrecht, Vinkeveen en IJsselstein.

De drie jaren van het project zijn nu voorbij: tijd om de balans op te maken. Heeft het project zijn doel bereikt? Op zondag 17 februari konden de koren zich presenteren. Tussen het zingen door werd kort het een en ander gezegd over de resultaten van het project en over de kansen die er zijn voor de kinderkoorzang in onze kerken. De middag eindigde met een eenvoudige

viering waarin alle koren en andere aanwezigen gezamenlijk zongen. Deze feestelijke zangmanifestatie was in de R.K. kerk 'Moeder van de Verlosser' te Haarlem.

Studiedag voor dirigenten.

Op zaterdag 29 maart organiseert de NSGV Den Bosch de inmiddels traditionele studiedag voor dirigenten "afkijken bij de meester". (nieuwsbrief DSGV Den Bosch, nov.'07)

Film over J.S. Bach

Nu zo tegen de Paastijd overal in het land de traditie van De Mattheuspassie en de Johannespassie zich weer laat horen is het de juiste tijd om eens een grote film te vertonen over het leven van Johann Sebastian Bach. De videofilm, die ontstaan is uit een samenwerking van de voormalige DDR en de Hongaarse omroep Budapest in 1982, is "Mit Deutscher Gründlichkeit" opgenomen, vermoedelijk vanwege het feit, dat Bach in 1685 geboren was. De film is dermate lang, dat er twee middagen voor nodig zijn.

De eerste is woensdag 12 maart a.s. om 13.30 (half twee) met een pauze en de tweede woensdag 19 maart a.s. eveneens om 13.30 (half twee) met een pauze. De inleiding en toelichting worden gegeven door Hans Babeliowsky met technische assistentie van Albert Houwer.

Het gebouw van de vereniging "Santpoort's Belang", die deze middagen organiseert, draagt de passende naam 't Brederodehuys en ligt op ongeveer 4 of 5 minuten loopafstand van station Santpoort-Zuid. Na het verlaten van het station slaat u linksaf en vóór de Dekamarkt rechtsaf het schuine pad iets omhoog op. De toegang is gratis. (Hans Babeliowsky)

Culturele penning Stad 's-Hertogenbosch voor Maurice Pirenne.

De gemeente Den Bosch heeft besloten om aan priester, componist en organist Maurice Pirenne de gemeentelijke culturele penning toe te kennen. Pirenne heeft grote verdiensten voor het kerkelijke, maatschappelijke en culturele leven van de stad Den Bosch, meest vanuit de Sint-Janskathedraal. Meer dan 25 jaar, van 1965 tot 1991, was Maurice Pirenne actief als rector cantus van de Schola Cantorum van de Sint-Janskathedraal. Dit jongenskoor werd in 1930 opgericht, het kathedrale koor ging er later in op. Maurice Pirenne richtte in 1972 een nieuwe afdeling op: de Schola Puellarum, het meisjeskoor. Tegenwoordig bestaat de Schola zowel uit dames, heren, jongens en meisjes. In mei 1991 werd Maurice Pirenne benoemd tot organist van de Kathedrale basiliek van Sint Jan. Hij volgde daarmee Huub ten Hacken op.

De culturele penning van de gemeente 's-Hertogenbosch is vanwege ziekte van de heer Pirenne woensdag 17 oktober 2007 in besloten kring uitgereikt door de burgemeester. (Nieuwsbrief DSGV Den Bosch, nov.'07)

Nieuwe Schola Cantorum Bavo Kathedraal

Het Kathedrale Koor (circa 90 jongens, meisjes en mannen) verzorgt in verschillende samenstellingen wekelijks de zondagse Hoogmis in de Bavo Kathedraal te Haarlem. Begin dit jaar is hieraan een nieuw opgerichte schola cantorum toegevoegd; een groep met ongeveer acht mannen, die zich gaan specialiseren in het zo authentiek mogelijk uitvoeren van Gregoriaans. (RH; Doorgeven 5/2007)

Landelijke zangdag Jongerenkoren 9 maart 2008

Op deze zangdag staat een nieuwe bundel centraal: **Vorbij je eigen grens**. Deze bundel bevat de acht verplichte werken van het festival te Rijsbergen 2008. De composities zijn geschikt voor tienerkoren, jongerenkoren en middenkoren. Op de dag worden de composities meerstemmig ingestudeerd met de aanwezigen. Er worden 250 deelnemers verwacht.

De teksten en composities zijn geschreven door leden van het Code Music schrijverscollectief met veel jonge nieuwe schrijvers zoals Ferry Bischof, Ella Feijen, Dennis de Kok, Sylvie-Anne Kras, Anita Tromp en Sander Stoks. De composities worden meerstemmig ingestudeerd met alle stemgroepen.

De zangdag vindt plaats in de H. Geest parochie, Mozartweg 54 te Amersfoort op zondag 9 maart van 13.00 uur tot 17.00 uur.

Landelijk cursusweekend 28-29 maart 2008

Hét landelijke cursusmoment voor dirigenten en aankomende dirigenten van kinderkoren, jongerenkoren en middenkoren, jaarlijks te Overasselt. Op dezelfde locatie vindt ook het repetitieweekend van het Nationaal Jongerenkoor plaats.

De onderdelen zijn voor dirigenten ondermeer koorvorming, inzingen, zangles, repertoire, slagtechniek, tekstschrijven en componeren. Ook vormen alle cursisten een koor dat op zondagochtend in de viering zingt. Kijk voor méér informatie in januari op: www.code-music.nl. Het Nationaal Jongerenkoor repeteert onder leiding van Meye Peters. De deelnemers studeren repertoire in en krijgen zangles. Hieraan kunnen zowel leden als geïnteresseerden meedoen. Kijk voor meer informatie in februari op: www.code-music.nl

Symposium over de toekomst van jongerenkoren 20 april 2008

Code Music organiseert in samenwerking met Studio Elim en dr. Martin Hoondert, bijzonder hoogleraar 'Muziek en Christendom', een symposium over de bedreigingen, kansen en uitdagingen voor jongerenkoren van deze tijd. Op dit symposium dat in Culemborg plaatsvindt, worden oplossingen, beleid en een mission statement geformuleerd. Code Music wil hiermee een actieve en constructieve bijdrage aan de toekomst leveren. Kijk voor méér informatie in februari op: www.code-music.nl en kóm op 20 april 2008 naar Culemborg! (zie ook het artikel van Albert Arens elders in dit KDOV-blad!)

Webwinkel over muziek

Kunstfactor, het landelijk instituut dat de amateurkunst bevordert, heeft tegenwoordig een webwinkel. Onderverdeeld in rubrieken als 'algemeen', 'vocaal' en 'instrumentaal' zijn er vele producten te krijgen, vooral interessante boeken en readers, waaronder de verbeterde "Muziekwijzer", handleiding voor bestuurder, dirigenten en leden van muziekverenigingen! Voor meer info: www.amateurmuziek.nl. (RH; Zingmagazine, jan./febr.'08)

Nieuwe secretaris DSGV Den Bosch Nico Vreeswijk

Zoals bekend had Ad Bergman per 1 januari 2007 zijn bestuurslidmaatschap opgezegd. Inmiddels hebben wij ons bestuur kunnen versterken in de persoon van Nico Vreeswijk en wij plukken nu al de vruchten van zijn enthousiaste en tomeloze inzet! De bisschop heeft hem inmiddels benoemd als bestuurslid van onze afdeling en als lid van de Beleidscommissie Kerkmuziek van het bisdom. Het bestuur heeft vervolgens Nico per acclamatie benoemd als secretaris van onze afdeling. Hij is inmiddels ook hoofdredacteur van ons afdelingsblad Opmaat. Het bestuur heeft zijn voorganger Wim van der Meer hartelijk bedankt voor zijn inzet als secretaris. Meer dan 10 jaar heeft hij uiterst punctueel de zorg opgenomen voor de lopende secretariaats-werkzaamheden. (RH; nieuwsbrief DSGV Den Bosch, dec.'07)

Korting op Verzameld Liedboek Oosterhuis

Uitgeverij Kok geeft in de maanden maart, april, mei 2008 10 euro korting op hun uitgave "Verzameld Liedboek, liturgische gezangen op teksten van Huub Oosterhuis". Het kost dan slechts 25 euro. (RH)

Zangochtend kerkkoren verschillende nationaliteiten

Op 10 mei 2008 organiseert de NSGV-Haarlem in de Vredeskerk in Amsterdam een zangochtend voor kerkkoren van verschillende nationaliteiten. In het bisdom Haarlem zijn er veel r.k. gemeenschappen waarin gelovigen de liturgie vieren in hun eigen taal: Afrikanen, Antillianen, Filipijnen, Indonesiërs, Polen, Spaanstaligen, Surinamers, Vietnamezen, enz. Ieder koor mag deze ochtend zijn eigen liederen zingen en er zal ook samen gezongen worden. Voor meer info: www.nsgvhaarlem.nl. (RH; Doorgeven, 5/2007)

Algemene ledenvergadering VvLL

De ledendag van de Vereniging voor Latijnse Liturgie is vastgesteld op 31 mei, de feestdag van het Bezoek van Maria aan haar nicht Elisabeth. Voor meer info: www.latijnseliturgie.nl. (RH; Bulletin 96 VvLL, dec.'07)

Dreigend tekort kerkmusici in PKN

Over tien jaar zal de Protestantse Kerk in Nederland ruim twintig procent minder kerkmusici tellen dan nu. Dat blijkt uit een onderzoek van het bureau

Kaski, dat op dinsdag 4 december in Utrecht aan Bas Plaisier, scriba van de PKN, overhandigd werd. Het onderzoek is gedaan in opdracht van de Interkerkelijke Stichting Opleidingen Kerkmuziek (ISOK), het bureau Kerkmuziek van de PKN en Unisono. Van de huidige (naar schatting) 4.000 kerkmusici zijn ongeveer 17% (ca. 700 kerkmusici) professional. Hiervan is 38% ouder dan 55 jaar (en van de overige 3300 amateurs is dat zelfs 51%)! Aanwas van onder is minimaal: slechts één op de zes kerkmusici is onder de 40! (RH; De Orgelkrant, jan.'08)

Gregoriaans op Utrecht Centraal

Treinreizigers op het Centraal Station in Utrecht werden eind december verrast met ongebruikelijk vermaak. Tijdens de avondspits op vrijdagavond zong de Nijmeegse schola cantorum Karolus Magnus, gespecialiseerd in het gregoriaans, twee uur lang. Het koor wilde wat verstillung brengen in deze haastige dagen. Het RKK maakte van het concert opnames welke op zondagavond 23 december op Radio 5 werden uitgezonden in het programma 'Zingen voor de hemelpoort'. (RH; NH, 21 dec.'07)

Gregoriaanse gids van Solesmes

Dom Jacques-Marie Guilmard van de abdij van Solesmes, centrum van de heropbloei van het gregoriaans, heeft onlangs een praktische gids uitgegeven voor het gregoriaans. "Daarmee wil ik deze liturgische praktijk opnieuw haar waardigheid geven, gekenmerkt door het Heilige", aldus Dom Guilmard. Dat de publicatie van de praktische gids zo kort na de publicatie van het Motu Proprio 'Summorum Pontificum' van paus Benedictus XVI over de eucharistieviering volgens de oude ritus komt, is volgens Dom Guilmard puur toeval. "Mijn werk is een gids voor priesters die de eucharistie van Paulus VI in het Latijn willen vieren, zoals wij dat in Solesmes al 35 jaar doen. Daarom worden concrete aanwijzingen gegeven bij alle gedeeltes die door de priester gezongen worden. Deze gids beantwoordt aan het verlangen van al wie het gregoriaans wil gebruiken in de liturgie van Paulus VI". (RH; Kerknet; Bulletin-VvLL 96, dec.'07)

Verbod op kerstliederen zingen

De autoriteiten in de Filippijnse hoofdstad Manilla hadden vanaf 10 december een verbod uitgevaardigd voor zangers of koortjes die in de komende weken het publiek wilden vermaken met kerstliederen. Het stadsbestuur stelde dat de verkeersveiligheid in het geding was, vooral door kinderen die op drukke kruispunten zongen in de hoop op wat geld van wachtende bestuurders. (RH; NH, 10 dec.'07)

Nieuw Fonds NFPK+

De drie overheidsfondsen Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunst, Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing en Fonds der Scheppende

Toonkunst zijn gefuseerd tot één nieuw cultuurfonds: Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+ (NFPK+). Deze is expliciet niet voor de amateurskunst. Van die kant kunnen tot december 2008 aanvragen nog worden ingediend bij FAPK, FPPM of FST. (RH; Zingmagazine, jan./febr.'08)

Zeer grote verkoop in het Nationaal Orgelmuseum

Door het verkrijgen van enkele zeer grote schenkingen (in natura) is het Nationaal Historisch Orgelmuseum te Elburg in staat een grote, niet eerder in ons land gehouden, verkoopdag te organiseren. Deze verkoopdag zal zijn op zaterdag 29 maart 2008 van 10,00 – 17.00 uur.

Aangeboden wordt een collectie van orgel- en klassieke cd's, lp's en cassettebandjes. Ook zijn er boeken over orgels en andere kunsthistorische werken. Voorts een zeer grote partij bladmuziek. Er worden uiterst billijke prijzen berekend, bijv. lp's 1 euro p/st, cd's 5 euro p/st.

Vanwege de te verwachten belangstelling wordt deze bijzondere verkoopdag op twee locaties gehouden: Het Nat. Historisch Orgelmuseum aan de Rozemarijnsteeg 9-11 te Elburg en het vlakbij dit museum gelegen verkoopadres Smeesteeg 6. U bent van harte welkom. (Maarten Seijbel)

Rotterdamse Orgeldagen

Van vrijdag 30 mei t/m zaterdag 7 juni zullen in Rotterdam de Rotterdamse OrgelDagen (RODA) worden gehouden. Dit is een festival met concerten, masterclasses (met Thomas Trotter), een orgelfietstocht en een symposium over de stadsorganist en de samenleving. Plaats van handeling: o.a. stadhuis, Laurenskerk, De Doelen en RK Kathedraal. Organisatie: een samenwerkingsverband van diverse in Rotterdam gevestigde instellingen en de VNPO. Meer bijzonderheden in het volgende nummer.(Prosper Sevestre, voorzitter VNPO)

Cursus 'Orgelmeesters'

In Elburg gaat zaterdag 9 februari 2008 de cursus "Orgelmeesters" van start. In deze zevendelige cursus zullen componisten als Jan Pieterszoon Sweelinck, de Noord- Duitse componisten als Georg Böhm, Dietrich Buxtehude, Sam. Scheidt e.a., maar ook oude Franse componisten Titelouze, Couperin, Clerambault, Daquin en de componisten César Franck, Max Reger en Hugo Distler uitvoerig worden behandeld.

Aan deze cursus, een novum in Orgel-Nederland, zullen de volgende docenten meewerken: Dr. Ton van Eck, Peter van Dijk, Sietze de Vries, Toon Hagen, Bas de Vroome, Piet van der Steen en de cursusleider Maarten Seijbel.

Een folder met informatie kan worden aangevraagd bij de cursusleider: Wildemaetstraat 43, 8081 AH Elburg, of telefonisch 0525- 681486. Per email: m.seijbel@hetnet.nl.

Herdenkingsconcerten Olivier Messiaen in Eindhoven

In de Stadskerk St. Cathrien in Eindhoven (centrum) wordt in een serie van acht concerten het complete oeuvre van Olivier Messiaen (1908-1992) uitgevoerd. De serie maakt deel uit van de concertserie van wekelijkse muziekkuitvoeringen, die de stichting 'Muziek in de Cathrien' organiseert op iedere zaterdagmiddag om 15.00 uur. De orgelconcerten rond Messiaen, voorafgegaan door een lezing, zijn steeds op de vierde zaterdag van de maand. Organisten zijn Willem Tanke, Jacques van den Dool, Hayo Boersma, Piet van der Steen, Ad van Sleuwen, Gerard Habraken, Theo Jellema en Ruud Huijbregts. Voor meer info: www.muziekindecathrien.nl.

'De Orgelkrant' gaat verdwijnen

De fusieplannen tussen KNOV en GOV-VvK werpt zijn schaduw vooruit. Met ingang van juni 2008 zal 'De Orgelkrant' verdwijnen en komt er 11 keer per jaar een gezamenlijk actualiteitenblad voor berichtgeving aan de achterban. De bladen 'Het Orgel' (KNOV) en 'Muziek en Liturgie' (GOV) blijven gewoon bestaan; eerstgenoemde verschijnt de oneven maanden, de tweede de even maanden. (RH; De Orgelkrant, jan.'08)

Wim Janssen benoemd bij Cathedral Norwich

William Janssen, oud-organist van de r.-k. H. Geestkerk te Heerenveen (en van Wolvega) is met ingang van december 2007 organist van de Cathedral van Norwich in het Verenigd Koninkrijk (VK). Deze kathedraal is de op één na grootste in het VK. In Nederland is hij bekend vanwege zijn bijdragen met betrekking tot de muziek van Herbert Howells en orgelbewerkingen van symfonische en opera literatuur. Hij is sinds 1995 woonachtig in het VK en organist geweest in verschillende anglicaanse kerken. Zijn grootste zorg op korte termijn is de aanschaf van een pijporgel voor deze grote kerk; voor de eucharistievieringen wordt nu gebruik gemaakt van een electronicum; een groot organist onwaardig! (RH; De Orgelkrant, dec.'07; De Orgelvriend, jan.'08)

European Choral Club

De European Choral Club bracht een bijzondere editie uit, gewijd aan 40 jaar Continentals. Zo'n muziekeditie bestaat uit 31 volledige (meerstemmige) gearrangeerde liederen, welke in meerdere talen geleverd kunnen worden. Ook zijn van alle liederen tracks beschikbaar. Dit helpt om koren aan nieuw repertoire te helpen. Meer kun je vinden op: www.europeanchoralclub.com (RH; Continental Sound, jan.'08)

Orgelwerken Carus-Verlag

Met enige trots val ik jullie lastig (dat wel) met de mededeling dat vorige maand een verzameling korte orgelwerken (14 Improvisationen) van de persen zijn gerold bij Carus-Verlag in Stuttgart. De stukken zijn geschreven in de jaren

1982-1992 maar tot nu toe bleek het commercieel niet interessant genoeg te zijn voor uitgave. Carus zag er, aangespoord door enkele enthousiaste Duitse collegae, wel brood in. Het gaat om korte (1 tot soms 3 blz.) stukken die, in wisselende moeilijkheidsgraad, de speler in staat stellen in een 'anders dan anders idioom' zijn of haar orgel op een zinvolle wijze uit te buiten. E.e.a. blijkt ook zeer te voldoen in de lespraktijk. De prijs schijnt in Nederland zo tussen de 18 en 20 Euro te liggen, maar dan heb je ook wat. Meer info en voorbeelden op de site van Carus: www.carus-verlag.com

Ook Annie Bank heeft een voorbeeldpagina: www.organmusic.nl/indexorg.htm
Uiteraard is het allemaal te bestellen via internet of de bekende bladmuziekwinkels (ingezonden door Aart de Kort)

Programma Europa Cantat bestaat uit breed aanbod

In oktober 2007 is besloten wat de grote lijnen van festival EUROPA CANTAT worden. Er komen 25 workshops die tussen de 5 en 8 dagen duren en 30 workshops van 1 dag. De niveaus variëren van beginnend tot vergevorderd.

In alle workshops kunnen de deelnemers bezig zijn met uiteenlopende vocale heerlijkheden. Een greep daaruit: Sweelinck, meerkorige muziek uit Italië van Gabrieli en Monteverdi, elke dag een Bachcantate, een oratorium van Mendelssohn, Tamla Motown arrangementen (Pointer Sisters, Stevie Wonder), Sweet Adelines (barbershop voor vrouwenstemmen), Noordindische raga's, Gregoriaans, beatboxing, koorimprovisatie en latijnsamerikaanse muziek. Er komen speciale workshops voor kinder- en jeugdkoren, voor jongenskoren en mannenkoren. Meer info staat op www.ecu2009.nl. (Nieuwsbrief Kunstfactor, nov.'07)

Internationale conferentie over 'muziek bij uitvaartrituelen'

De internationale studiekering van kerkmusici Universa Laus wijdt in 2008 haar jaarlijks congres aan 'muziek en uitvaartrituelen' in een, ook kerkelijk gezien, multiculturele samenleving. De bijeenkomst wordt in samenwerking tussen België en Nederland georganiseerd en vindt van 18 tot en met 22 augustus 2008 plaats in het conferentiecentrum 'De Oude Abdij' te Drongen, bij Gent (B). Op instigatie van de afdeling kerkmuziek bij Kunstfactor is de bijzonder hoogleraar 'muziek en christendom' (Universiteit van Tilburg), prof. dr. Martin Hoondert, uitgenodigd als één van de hoofdinvleiders. Siem Groot, beleidsmedewerker r.k. kerkmuziek van Kunstfactor, is betrokken bij de opzet van het congres. (Nieuwsbrief Kunstfactor, nov.'07)

"De Orgelvriend" ziet Abraham

Het orgeltijdschrift 'De Orgelvriend' heeft in januari 2008 haar 50e jaargang bereikt. Een mijlpaal voor orgelminnend Nederland. Ook vanaf deze plaats onze hartelijke gelukwensen. (RH)

Gnodde winnaar César Franck Concours

De Amsterdamse organist Lubbert Gnodde heeft op 29 september op overtuigende wijze het twaalfde César Franck Concours gewonnen en daarmee 2000 euro gewonnen. De finale vond plaats in de r.-k. Sint Bavokathedraal te Haarlem. Gnodde is zelf organist op het fraaie Cavallé-Coll-orgel in de Amsterdamse Augustinuskerk. (RH; De Orgelvriend, dec.'07)

Kees van Houten 50 jaar organist

Op 17-jarige leeftijd mocht Kees van Houten het prachtige Robustelly-orgel (1772) in de Sint-Lambertuskerk te Helmond al het 'zijne' noemen. Nu vijftig jaar later viert deze concert- en kerkorganist zijn jubileum. Hij was niet alleen zo'n twintig jaar docent orgel aan het Utrechts Conservatorium, maar ook publicist van onder meer het boek "Bach en het getal". Er volgden meer publicaties over Bachs muziek. Daarnaast geeft hij zowel voor vakmensen als voor amateurs en leken lezingen, workshops en interpretatiecursussen in Nederland en daarbuiten, met name over de muziek van Bach en vooral over onderwerpen als Ars Retorica en de drieluik 'Muziek – Getallenleer (Arithmetica) – Kosmologie' (RH; De Orgelvriend, dec.'07; De Orgelkrant, jan.'08)

Van harte proficiat!

Dwangsom klokgelui Tilburg was onterecht

De gemeente Tilburg had de klokkenluidende pastoor Harm Schilder geen dwangsom op mogen leggen. Dat heeft de rechtbank in Breda bepaald. De gemeente legde deze zomer het bestuur van de Margarita Mariaparochie een dwangsom (5000 euro voor elke overschrijding van de geluidsnorm met meer dan 10 decibel) op wegens te hard luiden voor de ochtendmis van half acht. Volgens de rechtbank heeft de gemeente de Algemene Plaatselijke Verordening onjuist toegepast. Tilburg had het probleem ook op een andere manier kunnen aanpakken. De gemeente trad op na klachten van omwonenden die bij de parochie tevergeefs hadden aangedrongen op het staken van het geluid. (RH; KN 30 nov.'07)

Zoektocht naar rituelen en tradities

Wat zijn de honderd belangrijkste tradities en rituelen van Nederland? Op die vraag hoopt het Nederlands Centrum voor Volkscultuur (NCV) in voorbereiding op het Jaar van de Tradities (2009) het antwoord te krijgen. Op de website www.volkscultuur.nl kan iedereen die dat wil zijn of haar belangrijkste tradities en rituelen invullen. Aan het thema worden de komende tijd tentoonstellingen en lespakketten gewijd. (RH; NHD 12 nov.'07)

Geld voor religieus erfgoed Noord-Holland

De provincie Noord-Holland heeft geld overgemaakt aan de Stichting Cultureel

Erfgoed Noord-Holland i.v.m. het Jaar voor het Religieus Erfgoed (2008). Het gaat niet alleen om het openstellen van kerken en moskeeën, maar ook om de dialoog op gang te brengen. Met het orgel als cultureel (religieus) erfgoed moet er dit jaar toch iets op poten te zetten zijn om dit mooie instrument voor het voetlicht te halen? Een ideale sponsor om te benaderen. De stichting werkt ook samen met het Noordhollands Dagblad. Wat wil je nog meer?! (RH; NHD, 14 nov.'07)

Nieuw Lourdes-Marialied

Met de presentatie van het nieuwe Marialied "Maria's kroon" werd op 8 december in de basiliek van O.L.V. Sterre der Zee in Maastricht het jubileumjaar van Lourdes geopend. Het Zuid-Franse bedevaartsoord verwacht dit jaar acht miljoen pelgrims, omdat het 150 jaar geleden is, dat Maria daar verscheen aan Bernadette Soubirous. Dit jubileumjaar wordt ook een bezoek verwacht van paus Benedictus XVI. (RH; KN, 14 dec.'07)

60.000 Nederlandse kerken in beeld

Zo'n 60.000 opnames van kerken zijn sinds kort te zien via de website www.kerkeninbeeld.nl. Deze digitale beeldbank is ontwikkeld door het Instituut voor Liturgiewetenschap van de faculteit Godsdienstwetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Grondlegger van de collectie is dr. Regneus Steensma. Hij begon in 1965 als directeur van het instituut met het aanleggen van een fotoarchief van kerkgebouwen in Nederland, zowel van katholieke als van protestantse signatuur. In 2000 is een begin gemaakt met het digitaliseren van dit archief. Volgens Steensma's opvolger, dr. Justin Kroesen, is de digitale beeldbank het grootste specifieke kerkenarchief in Nederland. Op de site staan op alfabet alle plaatsnamen. Klik je op een plaatsnaam dan volgen er foto's van één of meer kerken en/of interieurs, waaronder ook foto's van orgels! (RH; EO-Visie nr.41, okt.'07)

Orgelbouwnieuws

Duivendrecht, St. Urbanus (en Delden, Blasiusparochie)

Eén voor een trekt hij de orgelpijpen uit de kast. Dikke, meterslange 'buizen' voor de bassen en dunne fluitjes voor de hoge tonen. De Brabander legt ze op volgorde op de vloer van het balkon van de voormalige gereformeerde kerk in Neede. Liefst 580 pijpen telt het instrument van de Amsterdamse orgelbouwer Fonteijn & Gaal.

"Een legering van tin en lood. Echt orgelmetaal", constateert orgelbouwer Ton Nagel (40) uit 's Hertogenbosch tevreden. "Opmerkelijk voor een kerkorgel uit 1960. Want dat noemen we ook wel de periode van de inferieure orgelbouw: er werd toen vaak zink gebruikt voor de orgelpijpen. Er was vlak na de oorlog geen geld voor schaarsere en dus duurere orgelmetalen."

Nee, bijzonder is het pijporgel in de voormalige Needse kerk niet. "Het is geen monument. Daarvoor zijn er nog veel te veel van." Toch betekent de sluiting van de gereformeerde kerk niet het einde van het elektro-pneumatische instrument. Het krijgt via Nagel een tweede leven in de Heilige Urbanuskerk in Duivendrecht.

Nagel is organist in de beroemde kathedraal Sint Jan in 's Hertogenbosch, bij uitvaarten en huwelijksvoltrekkingen. Daarnaast is hij organist in seminarie het Sint Janscentrum, vier parochiekerken en een protestantse gemeente. "Ik race elke zondag van de ene naar de andere kerk. Druk? Ja, maar ik zou niet anders willen. Zelfs op vakantie op Ameland speel ik in de kerk. Een zondag is voor mij geen zondag als ik niet op het kerkorgel heb gespeeld."

Al in zijn kinderjaren ontstond zijn passie voor kerkorgels. Pijporgels wel te verstaan. Bij het woord elektronisch orgel trekt hij een vies gezicht. "Als ik in een kerk kom waar zo'n nep-pijporgel staat met luidsprekers, draai ik me meteen weer om. Daar speel ik niet op. De voormalige plebaan van de Sint Jan, Antoine Bodar, had er een mooie uitdrukking voor: Psalm 150: Looft den Heer. Maar niet met plastic bloemen en niet met een elektronisch orgel."

Toch leerde hij orgel spelen op zo'n elektronisch geval; bij z'n opa op schoot mocht hij als kind de eerste toetsen indrukken. Als brutale veertienjarige jongen vroeg hij de sleutels van een kapel van een bejaardencentrum, waar een pijporgel stond. "De receptioniste dacht dat ik de orgelstemmer was. Ik heb de hele middag gespeeld. Fantastisch! Toen ik na drie uur wegging vroeg ze: En? is het orgel weer voor elkaar? Ik zei: met het orgel is helemaal niets mis."

De liefde was geboren. Ton werd opgeleid als meubelmaker, maar zorgde er voor dat hij stage kon lopen bij een kerkorgelbouwer. Hij werkte jaren voor een bekend kerkorgelbedrijf, maar begon drie jaar geleden voor zichzelf.

In het Jubeljaar 2000 zorgde hij voor opschudding, door in een interview de vriendjespolitiek en zakkenvullerij in de kerkorgelbouwerswereld aan de kaak te stellen. "Kerkbesturen, kerkenraden of andere leken die beslissingen moeten nemen over een kerkorgel, hebben meestal totaal geen verstand van

zaken. Ze varen blind op een orgeladviseur. Je kunt ze van alles wijs maken. Ook over de waarde van een orgel."

Nieuwe kerkorgels worden anno 2007 amper nog verkocht in Nederland. "De markt is compleet ingestort". Nagel wijst naar de ontkerkelijking. Gereformeerde en Hervormde kerken fuseren tot Protestantse Kerk Nederland, kerkgebouwen komen vrij en de markt wordt overspoeld met kerkorgels. Nagel wijst naar het troosteloze interieur van de voormalige gereformeerde kerk in Neede. De kerkbanken zijn er al uit gesloopt, het orgel nu ook. Alleen de preekstoel herinnert nog aan het religieuze verleden.

Drie dagen is Nagel bezig geweest om het Needse kerkorgel te ontmantelen. Vandaag (zaterdag) komen vrijwilligers uit Duivendrecht de onderdelen ophalen. Wijzend naar de stoffige houten kast zegt hij: "Je zou zeggen: brandhout! Is dat nu duizenden euro's waard? Maar het tegendeel is waar. Het orgel verkeert nog in een prima staat. Even schoonmaken en hij gaat een prima toekomst tegemoet."

Hoe Duivendrecht aan het Needse orgel komt? "Ik heb een orgel geplaatst in de kapel van seminarie De Tiltenberg van het bisdom Haarlem. De rector van het seminarie is ook pastoor van de Urbanusparochie in Duivendrecht. Van hem hoorde ik dat het orgel in de Urbanuskerk op was, de houten delen waren aangetast door houtworm. Via een organist in Enschede hoorde weer ik dat dit orgel in Neede vrijkwam. Zo gaat dat in de kleine orgelwereld." Lachend: "Mijn opa zei altijd al: kennis is goed, maar kennissen zijn beter."

De organist uit Duivendrecht probeerde het orgel in Neede uit. Hij was meteen enthousiast over de klankkleur en dispositie. "Kerkbesturen vragen altijd wat ik adviseer. Ik vraag dan altijd: waar willen jullie het orgel voor gebruiken? Waar moet het staan? En vooral: past het in de liturgie? Dat zijn vragen die ze zelf moeten beantwoorden. Ze moeten een orgel zelf mooi vinden en geen instrument kopen wat ik mooi vind."

Zo hielp Nagel de Blasiusparochie in Delden aan een orgel dat hij in een boerderij vond. "Het was afkomstig van een gesloten kerk in Breda en volledig opgebouwd in de boerderij. De grote orgelpijpen lagen overdwars. De organist had alles naar huis gesleept", lacht hij.

Welk kerkorgel hij zelf het liefst bespeelt? "Als ik de Sint Jan binnenkom, word ik nog steeds overdonderd door de grootsheid van de kathedraal. Als ik me dan omdraai en ik zie dat orgel, dan krijg ik kippenvel. Daarop mogen spelen is natuurlijk kicken. Maar ook dit orgel mag er zijn hoor", aait hij liefkozend over het klavier van het Needse kerkorgel.

(Jelle Boesveld in: Twentsche Courant (Tubantia), samenvatting, dec.'07)

Recensies

Zingen en Geloven

Onlangs verscheen van de hand van theoloog Timothy Schilling (Centrum voor Parochiespiritualiteit, Nijmegen) en kerkmusicus Bert Stolwijk een geweldig boek voor allen die werken met een parochiekinderkoor: "Zingen en Geloven; groeien in geloof met een kinderkoor". Het boekje is tot stand gekomen op initiatief van de landelijke stuurgroep 'Kind, Koor en Kerk', welke deel uitmaakt van de NSGV. Het voorwoord vermeldt gelijk al: 'Als dirigent van een kinderkoor moet je ... veel capaciteiten hebben ... Een dirigent van een kerkelijk kinderkoor moet zich bovendien bewust zijn van de bijzondere opdracht die haar koor heeft'. En daarmee slaan de auteurs gelijk de spijker op z'n kop: veel kinderkoordirigenten missen de capaciteit om te dirigeren en zijn liturgisch niet (voldoende) geschoold. Om hierin te voorzien komen we achtereenvolgens tegen: een hoofdstuk over de dirigent ten dienste van de geloofsgemeenschap, dan bezinning met een kinderkoor (waarom ben ik er mee begonnen, maar ook geloofsonderricht als bezinning op de tekst) en tenslotte kinderkoor ten dienste van de viering (o.a. uitleg over de eucharistie en waar de kansen voor het kinderkoor liggen!). De brochure eindigt met aanbevolen literatuur (o.a. liedbundels) met onder meer besprekingen van liederen en literatuur over liturgie, kerkmuziek en geloofscommunicatie.

Als de Nederlandse Bisschoppenconferentie nou eens alle kinderkoorbegeleiders deze brochure gratis zou verstrekken ... dat zou nog eens een grote stap voorwaarts kunnen betekenen! Zéér aanbevolen!! (RH)

* Timothy P. Schilling en Bert Stolwijk; "Zingen en Geloven. Groeien in geloof met een kinderkoor; Centrum voor Parochiespiritualiteit, Nijmegen, 2007, ISBN 978-90-74457-14-9; slechts 5 euro (excl. verzendkosten); www.parochiespiritualiteit.org, 024-3558029.

De kerk daar zit muziek in!

Onlangs verscheen bij de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) een boekje, waarin mensen aan het woord komen die kerkmuziek maken, zoals koorzangers, een dirigente, een componist en een dichteres. Gemeenteleden en predikanten vertellen over hun favoriete lied. In het boekje is een lijst opgenomen met liedbundels en websites waar meer informatie over kerkmuziek gevonden kan worden. Waar blijft onze katholieke versie ...? Misschien iets voor de KDOV om uit te geven? (RH; Zingmagazine, nov./dec.'07)

"De Kerk daar zit muziek in" is te bestellen via 030-8801337 of brochureverkoop@pkn.nl. Voor de prijs hoeft u het niet te laten: 3,95 euro (vanaf 100 ex. Slechts 1 euro!)

CD's voor de kardinaal

Bij gelegenheid van het afscheid van kardinaal Simonis op 8 december 2007 zijn er twee cd's verschenen.

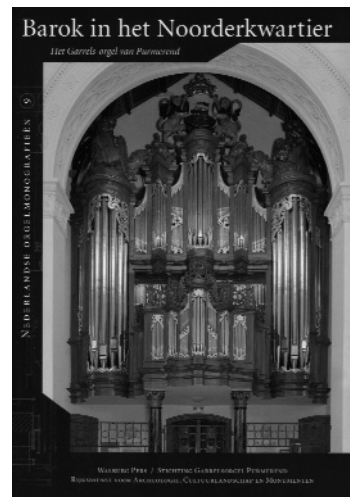
Het Kathedrale Koor Utrecht o.l.v. Gerard Beemster heeft op 'Look at the World' (ondanks deze titel!) religieuze repertoire opgenomen van met name Engelse herkomst (o.a. Barstow en Rutten). Bijzonder fraai gezongen en opgenomen, met Wouter van Belle aan het orgel. Verkrijgbaar via www.kathedralekoorutrecht.nl.

De Nederlandse Sint Gregoriusvereniging heeft in samenwerking met de KRO een cd opgenomen met louter Nederlandstalig repertoire dat men representatief acht voor de periode-Simonis. Het koor 'Ad Parnassum' zingt o.l.v. Anthony Zielhorst, eveneens begeleid door Wouter van Belle, maar nu menigmaal vanachter de (onliturgische) piano. Op de cd ook de gelegenheidscompositie "Dat zij U kennen" van Wouter van Belle ter gelegenheid van het afscheid van de kardinaal. Deze cd is o.a. te bestellen bij Discovery Books, tel. 058-2124522 of info@discoverybooks.nl. (RH)

Orgel koepelkerk

Het negende deel van de mooie reeks orgelmonografieën is gewijd aan het Garrels-orgel (1742) van de Koepelkerk in Purmerend. Zowel orgel als kerkgebouw hebben een interessante geschiedenis. Het gebouw dateert uit 1853 en is ontworpen door architect Willem Anton Scholten in de bij ons weinig toegepaste Rundbogenstil, die aan Lombardije doet denken. Zowel het uiterlijk, het bouwjaar als de bouwplaats (van de oorspronkelijke middeleeuwse stadkerk) van dit hervormde kerkgebouw wekken katholieke associaties. En zie, in 1989 is de Koepelkerk in gebruik genomen door de r.-k. Sint-Nicolaasparochie. Intussen was het fameuze Garrels-orgel al lang gedemonteerd en opgeslagen. Pas in 2003 is het gerestaureerd. Zoals we van deze goed geïllustreerde orgelmonografieën gewend zijn, doet een reeks van enthousiaste deskundigen ons alle aspecten van orgels (er staan ook nog kleinere orgels van Witte en Bätz) en gebouw uit de doeken. Voor de orgelliefhebber een niet te missen boek. (Henk Rijkers; met toestemming overgenomen uit Katholiek Nieuwsblad, 16 nov.'07)

*Henk Verhoef (red.), "Barok in het Noorderkwartier. Het Garrels-orgel van Purmerend", Uitg. Walburg Pers, 264 pp., geb., € 34,95, ISBN 90-5730-512-7.

Historische opname

Het gezicht van Titus Brandsma is in deze muziekstaccato wellicht wat verrassend, maar deze cd opent met drie composities van Christ Fictoor. Twee daarvan zijn op tekst van Brandsma. De cd opent met de hymne 'In Hem immers leven wij', gevolgd door het beroemde gedicht dat hij schreef in de gevangenis van Scheveningen, 'O Jezus, als ik u aanschouw'. Deze teksten heeft Fictoor fijnzinnig gezet. Wat minder sterk vond ik het stuk op tekst van Kees Waaiman 'Voor wiens Gelaat ik sta'. Maar de muziek is slechts de inleiding op twee historische opnamen van Titus Brandsma zelf: een radiorede over persvrijheid en katholieke pers uit 1936 en een toespraak in het Fries. Drie brieven uit de gevangenis in Scheveningen worden voorgedragen door anderen. De cd besluit met een interview uit 1981 met Rafaël Tjhuis, die de laatste dagen in Dachau met Titus Brandsma doorbracht. Alles bij elkaar is deze cd een uniek aandenken aan de zaligverklarde karmelietenpater, Fries, journalist, dichter, geleerde, verzetsstrijder en martelaar. (Henk Rijkers; met toestemming overgenomen uit Katholiek Nieuwsblad, 16 nov.'07)

*"Titus Brandsma 1881-1942. Teruggeworpen op het wezenlijke". UPDB 06199. Verkrijgbaar bij Discovery Books, tel.: (058) 212 45 22, fax: (058) 299 80 73, e-mail: info@discoverybooks.nl.

Oekraïne

Kort na de Tweede Wereldoorlog vlucht een groep Oekraïense priesterstudenten naar Nederland. Zij vinden in Culemborg een warm onthaal. Voor de viering van hun liturgische plechtigheden trekken zij Myroslaw Antonowycz aan. Antonowycz voert met zijn seminaristenkoor ook buiten Culemborg Oekraïense kerkmuziek uit. Als de priesters echter allen gewijd zijn, valt zijn koor uiteen. Antonowycz richt dan in 1951 met Nederlandse zangers het Utrechts Byzantijns Koor op, dat hij tot zijn afscheid in 1991 met veel deskundigheid heeft geleid. Zijn opvolger Grigori Sarolea zet tot op vandaag die lijn voort. Het Utrechts Byzantijns Koor zingt de liturgie volgens de H. Chrysostomus. Zoals gebruikelijk in de Oekraïne zingt het koor in het Kerkslavisch. De gebeden van de priester en de diaken klinken in het Oekraïens. Op de cd gebeurt dit op voortreffelijke wijze door de Oekraïense diaken Vasyl Hushuvatyy. De cd is opgenomen in de uitstekende akoestiek van de H. Michaëlkerk te Schalkwijk. Dirigent Sarolea en zijn koor vormen een hecht team. Met vaste hand leidt Sarolea zijn zangers naar een zeer sfeervol resultaat. (Arnoud Heering; met toestemming overgenomen uit Katholiek

Nieuwsblad, 12 okt.'07)

* "Goddelijke Liturgie", Utrechts Byzantijns Koor o.l.v. Grigori Sarolea. MIRA SOUND 299415

Tussentijds – Begeleidingsbundel

In mei 2005 verscheen de protestantse 'aanvullende liedbundel' Tussentijds (zie bespreking in KDOV-blad herfst 2005). Inmiddels is daarvan de 3e druk verschenen; ze voorziet dus kennelijk in een behoefte. In juni 2007 verscheen de Begeleidingsbundel bij deze 217 liederen, welke werd gepresenteerd tijdens de Liedboekdag. Voor alle liederen zijn goed speelbare begeleidingen opgenomen (vaak meerdere begeleidingen van een lied!). De Begeleidingsbundel is verschenen als losbladige uitgave (23-rings gaten), dus makkelijk op te bergen in een ringband. Dat bepaalt in grote mate het gemak. Menig lied is ook bekend in onze R.K. parochies en als zodanig een handige, goedkope oplossing voor onze organisten. Waar wij als katholieken al jaren wachten op een soortgelijke uitgave bij "Zingen voor Liturgie" hebben onze protestantse mede-kerkmusici binnen twee jaar alles op een rijtje! Chapeau! (RH)

* Tussentijds Begeleidingsbundel; ISBN 978 90 435 1365 4; 39,50 euro, 224 blz.

* Tussentijds; ISBN 978 90 435 0981 7, 16,75 euro, 352 blz.

"Blijf niet staan" Liturgische muziek voor basiskoor van Kurt Bikkembergs.

De inmiddels vermaarde componist Kurt Bikkembergs is o.a. dirigent van de Brusselse St. Michiels en Goedele kathedraal, koorleider aan de Vlaamse opera en docent aan het Lemmensinstituut te Leuven. Dit jaar zal hij gastdocent zijn op de Kurt Thomas cursus te Utrecht en fungeren als "Composer in Residence".

De composities van Bikkembergs zijn geschreven voor het onbemiddelde modale koor "Blijf niet staan", het koor dat ook de meeste composities op de CD zingt. De algehele leiding is in handen van Inge Feyen (koordirigente/organiste).

Het boeklet geeft aan: In deze tijd van vervlakking en vrijblijvendheid blijkt het meer dan eens noodzakelijk te zoeken naar nieuwe en verruimende liturgische klanken om een geëngageerd kerkkoor te "voeden". Naast het aanreiken van onverwoestbare composities uit ons rijk muzikaal verleden dringt zich de noodzaak op naar nieuwe muziek.

De composities zijn geschreven in het Nederlands en het Latijn (de "Missa", het "Ave" en het "A solis cardine") en zijn allen zeer goed zingbaar (meest 1 tot 3 stemmig). De orgelbegeleiding is steeds eenvoudig en ondersteunend.

De componist grijpt enerzijds terug naar het verleden (invloed van het gregoriaans; en het orgel als begeleidingsinstrument) en anderzijds zijn

moderne elementen als improvisatie en moderne harmonieën in combinatie met mooie teksten in de landstaal vertegenwoordigt.

Op de CD staan 2 missen; een Nederlandstalige: "Modale mis", een ook voor het kerkvolk zeer uitnodigende mis om mee te zingen, en de 3 stemmige Latijnse mis de "Missa". De laatste is een juweel die nog wel wat eisen stelt aan een koor (deze mis wordt als enige gezongen door het Sint Joriskoor o.l.v. Martin Slootmaekers). A Cappella gezongen gedeeltes worden afgewisseld met delen met orgelbegeleiding, (lastig om op toon te houden).

De 2 psalmbewerkingen (ps. 1 en ps. 128) zijn simpel en melodieus getoonzet evenals de motetten die uitblinken in eenvoud en schitterende teksten (dit beeld, hij wou het voor een glimlach geven). Het repertoire is goed te doen voor een doorsnee middenkoor en uitstekend verstaanbaar voor het kerkvolk.

Het Ave springt er uit omdat het improvisatorische element de compositie bepaalt. Dit werk stelt veel hogere eisen aan koor en luisteraar maar is wat mij betreft een boeiende afwisseling in dit repertoire van composities van Bikkembergs.

De vocale composities op de CD worden afgewisseld met orgelmeditaties over Ave Maria, Assumpta es Maria, suscepimus Deus en Libera me, domine uit de orgelcyclus "In Circulo Anni". Dit wordt uitgevoerd door organist Bart Naessens op het Hooghuys- orgel van de St. Gilleskerk in Brugge.

Als begeleidingsinstrument voor de vocale composities wordt het positief orgel van Verschuieren, Tongeren, gebruikt wat helaas door de beperkte omvang vaak te zacht is, (vooral bij het enige Engelstalige motet "All through the night"). De CD levert een belangrijke bijdrage aan de verspreiding van goede nieuwe kerkmuziek en het zal voor velen een interessante kennismaking zijn met goed zingbaar hedendaags repertoire van niveau. (Petra Veenswijk)

orgelwerken van Kurt Bikkembergs

Van de componist Kurt Bikkembergs verscheen onlangs tevens een CD met orgelwerken geïnspireerd op gregoriaanse gezangen: "In Circulo Anni", Gaudeamus.

Organist is Inge Feyen, een jonge vrouw die haar orgelopleiding o.a. bij Johan Hermans, Joris Verdin en Reitze Smits volgde. Zij bespeelt het in 1882/ 83 gebouwde orgel van Philippe Forrest welke in 1960 door J. Klais (Bonn) werd gerestaureerd in de Onze-Lieve-Vrouwe kerk in Roeselare.

De orgelcyclus "In Circulo Anni" is een jaarkrans in 12 delen voor orgelsolo met gregoriaanse interludia ad libitum. De componist Bikkembergs (bariton) zingt zelf de gregoriaanse gezangen die eigenlijk elk een willekeurige vertegenwoordiging zijn van één feestdag per maand uit het kerkelijk jaar. Bekende (b.v. Viri Galilaei) en onbekende (Libera me Domine: uit de uitvaartmis) gezangen zijn gekozen.

De orgelmeditaties zijn steeds 2- stemmig (de componist beschouwt het zelf als een muzikaal "vasten") en zeer verschillend van lengte en

moelijkheidsgraad, concept en stijl. Het zijn korte kleurrijke stukken geworden die ons in de verte doen denken aan de Franse school van Dupré en Tournemire. De organiste vertolkt de meditatie uitstekend, met veel raffinement.

De semiologische wijze waarop Bikkembergs de gregoriaanse gezangen zingt is opvallend uitdrukkingvol en krachtig met zéér veel aandacht voor de tekst. (Helaas staat de tekst niet vermeld in het sobere booklet).

Het slotstuk van de CD is de symfonische fantasie over het Gaudeamus (introitus Maria Hemelvaart). Het stuk is uit 3 delen opgebouwd die organisch in elkaar overlopen. Ostinato motieven begeleiden de gregoriaanse melodie naar een climax om uiteindelijk verstild weer te eindigen. Deze indrukwekkende compositie, overtuigend vertolkt, is een welkome toevoeging aan het schaarse concertrepertoire van hedendaagse orgelwerken gebaseerd op het gregoriaans. (Petra Veenswijk)

* Voor meer informatie en bestellingen van deze CD's, kijk op de website; www.kurtbikkembergs.be

Tournemire

In handboeken voor muziekgeschiedenis werd hij lange tijd vooral als 'schakel' vermeld, bijvoorbeeld tussen Franck en Messiaen. In katholieke kring bleef Charles Tournemire (1870-1939) meer in ere, al was het maar vanwege zijn fameuze 'Orgue mystique', dat voorziet in liturgische orgelmuziek voor heel het kerkelijk jaar.

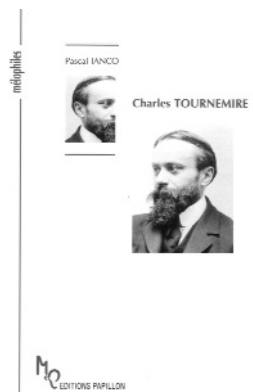
In feite is Tournemire echter een uiterst intrigerende figuur, zo maakt deze beknopte Franse monografie duidelijk. In dik honderd pagina's slaagt organist Pascal Lanco erin een indringend beeld van de man te geven. Tournemire's spiritualiteit en gerichtheid op de bovennatuur neemt hij daarbij als uitgangspunt.

Tournemire was een geboren improvisator, een man van het moment die zong van de eeuwigheid. Deze en andere tegenstrijdigheden strekten zich zelfs uit tot zijn foto's, die hem soms bijzonder weinig op zichzelf doen lijken.

Misschien kan Tournemire goed gekenschetst worden als een muzikale Leon Bloy, onder wiens geestelijke invloed hij stond. Als muzikale geweldenaar kon hij ook onthutsend schelden op collega's. Hij cultiveerde een zelfbeeld van miskend genie.

Volgens Lanco was Tournemire bovendien besmet met het virus van Tristan, waar Denis de Rougemont zo mooi over heeft geschreven. De mythe van Tristan en Isolde zou 'de' mythe van het westen zijn, de celebratie van dood en liefde, en van dood in liefde.

In dat kader plaats Lanco ook de zonderlinge dood van Tournemire in 1939, die wellicht een zelfmoord was. Op

31 oktober maakte de componist een boswandeling zonder terug te keren. Dagen later werd zijn verdronken lichaam gevonden. Op grond van zijn innige katholieke geloof sluiten velen zelfmoord uit. Maar de bijna zeventigjarige Tournemire raakte fysiek en geestelijk steeds meer ontredderd. Wie kan zeggen wat hem in eenzaamheid overkomen is? Ianco veronderstelt een vlaag van verstandsverbijstering. Het is mogelijk. Je kunt je afvragen of zelfmoord niet bijna altijd een pathologische toestand vooronderstelt. Het is hoe dan ook onmogelijk om erover te oordelen, laat staan het te veroordelen.

Een akelig einde voor een zo groot en gelovig kunstenaar. Maar Ianco heeft een mooi monumentje voor hem opgericht. (Henk Rijkers ; met toestemming overgenomen uit Katholiek Nieuwsblad, 16 nov.'07)

*Pascal Ianco, 'Charles Tournemire'. Uitg. Editions Papillon (www.editionspapillon.ch), 110 pp., pb., € 13,95, ISBN 2-940310-06-8.

Roomse humor

Het is een algemeen erkend feit, dat de Roomsens over meer humor beschikken dan de Protestanten. De bewijzen liggen voor het oprapen. Hier volgen enkele waargebeurde anekdotes:

Kees Bornewasser, die ook geregeld de gezangen in de Alkmaarse gevangenis begeleidde, vertelde mij, dat in de Advent de gevangenen een lied beslist niet mochten zingen, n.l. "O Heiland, open wijd de poort".

Tijdens een recreatie in de R.K. Kerkmuziekschool in Utrecht vertelde ik, dat ik een maand te vroeg was geboren en dat ik een bult had, een soort tweede hoofd, die mijn vader moest wegwrijven. "Nou", zei Louis Coenen, "dan heeft je vader zeker het verkeerde hoofd weggewreven".

In de muziekschool liep ook een hond rond met een aantal grote rondzweepende tepels onder zijn buik; dat noemden wij "Het wandelende klokkenspel". Toen de hond gestorven was werd zij (!) uiteraard volgens de Roomse liturgie door de studenten begraven en kunnen wij gevoeglijk aannemen, dat zij de enige hond is, die ooit de hemelpoort heeft bereikt.

Een enkele keer gingen wij naar een grootseminarie in Zeist of omgeving om daar met de priesterstudenten te volleyballen. Ik zag daar een zeer gezette prelaat rondlopen met een geweldig embonpoint en een voldaan gezicht en kennelijk in goeden doen. Nieuwsgierig als ik ben vroeg ik aan een der studenten welk vak hij gaf. "O", antwoordde hij, "die geeft ascese".

Roomse humor

vervolg

Jan Mul, een bekende componist van kerkmuziek en vriend van Godfried Bomans (U kunt dus al bevroeden waar wij heengaan) had in de kerk van Overveen een zekere pastoor van Niekerk, die de gewoonte had om het "Dominus vobiscum" zo Romeins en plechtig mogelijk uit te spreken of te zingen, dus : "Dominus-e vobiscum-e" met een stomme "e". Dat begon Jan Mul zo te vervelen, dat hij het koor tijdens een hoogmis liet antwoorden : "Et-e cum spiritu tuo-e".

In die tijd beschikte hij nog over een goed koor met goede bladlezers. Als hij weer eens een nieuw offertorium gecomponeerd had ging hij dit de eerstvolgende zondag tijdens de preek (!) instuderen. Wegens plaatsgebrek nam hij dan een helft van het koor mee naar de plek, waar de blaasbalg stond en daarna de andere helft. Intussen werd nauwlettend in de gaten gehouden wanneer de preek beëindigd was en tijdens het offertorium werd dan de nieuwe compositie "vers van de pers" uitgevoerd.

Wat de preek betreft; kapelaan Hansen, die godsdienstles gaf op de kerkmuziekschool, vertelde dat hij in een parochie had gewerkt, waar de zangers de gewoonte hadden om tijdens de preek buiten een luchtje te gaan scheppen, te roken en gezellig wat te kletsen. Op zekere zondag deed hij de deur naar de zangzolder resoluut op slot, zodat ze niet meer naar boven konden.

In Haarlem had de predikant van de hoogmis in de eerste kerk rekening te houden met de organist Jan Berghuis, die ook nog in een andere kerk de hoogmis moest begeleiden. Als de preek te lang ging duren zag de predikant een lamp op het koor constant en dreigend flikkeren, als teken dat Berghuis in de hoogste tijdnood kwam.

Ofschoon ik zelf nu niet in tijdnood ben gekomen beëindig ik toch dit artikel en bewaar de rest voor eventueel een volgende keer en doe hierbij een dringend beroep op collega's om ook leuke herinneringen aan de vergetelheid te ontrukken, want met een knipoog naar Shakespeare: "Er is meer tussen kerk en koor dan u kunt bevroeden". (Hans Babeliowsky)